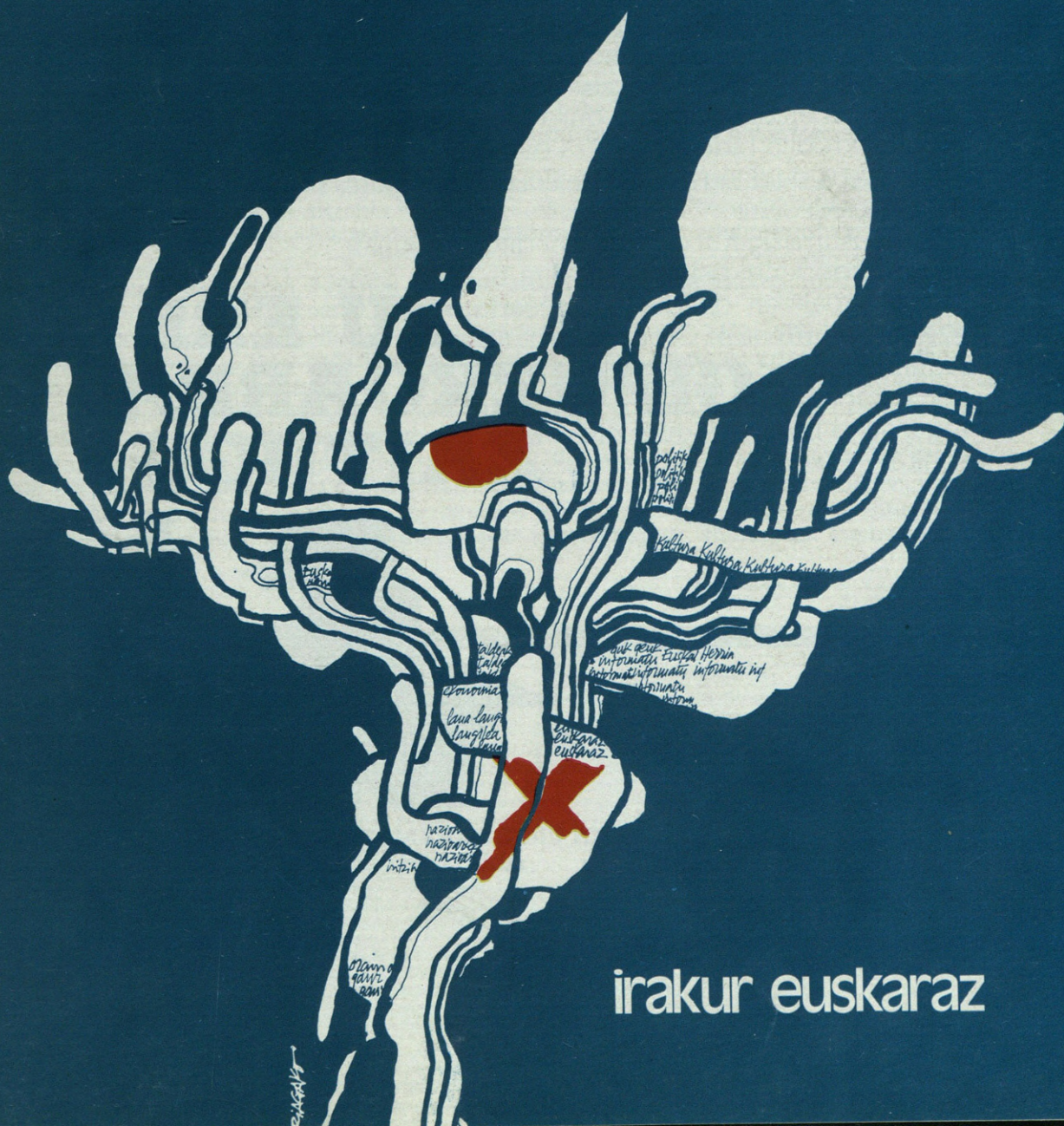

zeruko
ARGIA

1978-Urtarrila-15-XL garren urtea 769 zenbakia 40 pezta

astero
informazioa eskutan

irakur euskaraz

Eta gipuzkoar zaitugunez Donosti-Aurrezki-Kutxa'kori erantzunkizun aundia sorrerazi diguzu, zuk ezezik beste gipuzkoar askok ere bai.

Gaur egun, buruauste aundiak darabilzki jendeak, salerosketa, langintza, nekazaritza, edo etxebizitza erosteari buruz; gure Kutxak somatu orduko, kredito bidez, laguntza eskeintzen dizu. Onela zabaldu ditugu 11.500 milloi peztatik gora, 33.000 kreditotan.

Donosti-Aurrezki-Kutxak ardietsi ditun etekiñak, zuei, arpidedunei esker izan dira ta zuen beurretan zabaltzen ditugu. Kutxa sortu ezkeroko irabaziak, Gipuzko-erriaren laguntza ta onerako erabilli ditugu, auxe bai degu gure oiñarririk nagusiena.

ZU ERE GIPUZKOARRA ZAITUGU

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

URTEBERRI ON

Urteberri On! Ohiturazko agur hori elkarri eginez hasi dugu 1978. urtea. Baina zaharretik eta txarretik eta txarretik berritik eta onetik hainatsu izango ote duen beldurrez agurtu dugu elkar. Egutegian zenbaki berri bat gehiago duen urte hau 1977garrenaren luzapena besterik ez baita, oraingoz.

1977garren urtean espetxeak hustu ezinik ihardun dugu. Baionan, Iruñean, Bilbon eta Donostian preso berriak ditugula hasi dugu urte zahar-berria. Izan ere herri bakoitza eta pertsona bakoitza bere buruaren jabe ez den bitartean gartzeletako atek kanpo aldera baino barru aldera errazago zabalduko dira.

Autonomiaurreak bezain umegite luzea eta gogorra baldin badu autonomiatzeak bolada batetan ez dira herdoilduko gartzelatako sarriak eta morrilok. Jendearen sartu-irtenak ondo olioturik gordeko ditu.

Suarezen partidua eta gobernu, Nafarroa Madrili eta Frankismoari saldu dion jendeaz baliatzen ari da, Euskadiren autonomia atzeratzeko. Nafarroako UCDkoek nahiago dute Nafarroako Erresuma Zaharra Espainiako Erresuman ahultzea eta hiltzea euskal probintzianoekin bizkortzea eta indartzea baino.

Potoko artaleak astinduz mataderira daramaten zerriaren antzera autonomiaurrearekin engainatuz garamatzate gu ere hondamendira. Ezertan aginpidetik gabe jarraitzen dugu. Partidu guztiak ez daude legeztaturik. Udaletxe gehienak, herriak aukeratu ez dituen eta herriak onhartzten ez dituen jendez eta jendellajez beterik daude.

Giro honetan benetan zaila da herrigintza eta politikagintza jator bat egitea. Ezinak berekin du haserrea, aldamenekoari ezinaren aitzakia botatzea. Euskal Herria hiltzeaz daukaten arazo larriak konpondu gabe ezinezkoa da elkar-bizitze baketsua. Hilzorian dagoen edonork jotzen ditu ostiko gogorrrak.

Baina herio-ostikoak jotzen dituenak ez du errurik, lepotik, estu helduta, itolarrian daukanak baizik. Azpikoaren zalaparta gainekoaren gogorkeriak sortzen du.

Eta herri giro eta kale giro bihurri honetan sindikal aukerak egin behar ditu langileriak. Sindikatuaren bat hautatu behar du. Bere ordezkioak aukeratu behar ditu. Berrogei urtetako tunel ilunetik irten baino lehen, kanpoko argia ikusi bezain azkar etorkizunerako urratsak eman beharko ditu. Kanpoko argia erakutsiz eta tunelaren barruan eduki eraziz ezer gutxi konponduko da. Lehen bezain lurgain mugikorrean ezarriko dira gizartearen zutabeak.

Baina ez dezagun etsi, ez dezagun hiletarik jo. 1978garren urteak izango du berritik eta onetik zaharretik eta txarretik hainatsu eta. Euskal Herriak aginpide gehiago izango du eskuetan, udaletxeetan gizon hobeak izango ditugu, langileriak borrokarako tresna egokiagoak eskuratuko ditu, ikastolek eskuartearen diru gehiago edukiko dute, politika-bidean maltzurragoak, trebeagoak eta burutsuagoak izaten ikasiko dugu.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietana Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Erredakzioa:
Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarrionaindia. **Iruñean:** Txema Larrea. **Iparaldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izaguirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eixetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barreneitxe (Oizartun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uri (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Bera-sategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idazkola:

"Gráficas Semi" / Plaza Lasala, 3 / Donostia

D. L.: 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

irakurleak mintzo

ATZERRITIK AGUR BAT

1977.urtea bukatuaz doa. Horregatik "Zeruko Argia" izeneko asteroko maitearen lankide eta irakurle guztiei urte berri zoriontsu bat, Jainkoaren bedeinkapenez betea. Gabon jai baketsuekin bihotzaren erditik opa diet.

Aurtengo urtea ezinago ona izan da gure euskara maitearentzat. Euskaldunen artean beren hizkuntza jatorria ikasteko zaletasun handia piztu da. Euskal Herrian ikastola berri asko sortu da eta euskal literaturaren alorra lore bikainak, hots euskarazko liburu berriak, edertu dute.

Nire adiskide maiteei eskerrak zenbatitiek zenbakira eskuratzen duten gure asterokoa gogotik irakurtzen dut eta bertan agertzen diren artikuluetatik argiro ikusten dut, nola Euskal Herrian euskara az-

kartzen ari den eta honek asko poztutzen nau euskaltzale sutsu bat naizelarik.

Datorren Ekainaren 6an 80 urte beteko ditut /J.L./ baina nire bihotza beti gaztea gelditzen da Euskal Herriarenganako erakarpenean.

"Gora Euskal Herria" eta "Gora Euskara" deiekin batean nire agurrik bizienak bidaltzen dizkiet irakurle guztiei.

Pragatik 1977.eko Abenduaren 6an.

NORBERT TAUER

KRIKA ERAGINKORRA

Agur Jauna:
Irakurle gehienak idazte-
ra jartzen garenean "kritika"

edo egiteko izaten da. Nik ere zerbait esan nahi nizuke. Alegia, Zeruko Argia behar-
ka joan dela alderdi zenbaitetarik: eyskara arloan, IM-
PRENTAKO HUTSAK, aspergarritasuna tema skotan, indar falta eta abar eta abar.

Baina gaur idazten hasi banaiz ez da gauza txarrak plazaratzeko, baizik eta onak erlo atsegin zaizkidanak esateko. Adibidez: "Hitz bitan", "aste giroa" eta batez ere "bajietz astea gaizki bukatu". Oso oso ona iduritzen zait. Akats bat bakarrik topatzen diet eta hori bizi eta biziko dugun giroari esker da: Ez baitie gaiak arintasun gehiagor erabiltzen uzten. Hain da larria gure egoera!

Zenbait irakurle hipokritak arropak apurtzen dituzte bertan agertzen diren hitz arrotzengatik. Jakin nahi nuke berek hizketan zenbat erabiltzen dituzten! Eta joskerak ez al du batere balio? Eta idazteko tankerak? eta abar eta abar...

Azkeneko Zeruko Argi-

an, num. 767-768 esaten dute-
nez Koldok eta Ramonek "...
Beti borrokan alegia, mozkor-
tuta harrapatzen gaituztene-
an..." Izan liteke, baina age-
rian dagoena hau da: Astero
astero lana latz egin behar
dutela eta askorengandik esker
gaiztoa baizik ez hartzeko.

Besarkada haundi bat eta
jogor! Borroka harmatua da-
biltzenak baino gehiago admi-
ratzen ditut zenbait idazle go-
tor.

Besterik gabe urren-
go arte eta eskertuko nizuke
eskutitz hau "geure" aste-
karian argitaratuko bazenu.

NAPARTAR BAT.

besteena

ANAITASUNAREN 353. zen-
bakiko editorialetik: "Tira-bi-
ra hauetan Suarezek denbora
hartu eta autonomiaurreko-
aren testua -Nafarroari dagoki-
onez bereziki-murriztu eta
urritu egin nahi. Nafarroako
UCDekeen prezioz, noski.
Hemen ere UCD VASCAko-
ei seriotasun pixkatxo bat es-
katu behar zaie. Alderdi bere-
koen artean, guttienezko dizi-
plina eta batasunaren izene-
an besterik ez bada ere, hain
arazo larritan beren jarrer-
tan kontsekuentzago izan be-
harra dago. Ezin daiteke Biz-
kaian, Nafarroa Euskal Herria
dela esan, gero Nafarroako
(...).

Berriz ere betiko tranpan
erutzen ari gara euskaldunok:
geure etorkizuna Madrilen
erabakitzen delako uste ustele-
lean. Eta bertakoen behin eta
berriroko murrizkeria zitala
ikusitako ondoren, orain berriz
itzultzen gara, ezinbestean,
bere etxean lasai utzia genuen
Herriagana. Madrilek -hasie-
ratik euskal ezkerak zioen be-
zalaxe- aurpegira pix egin di-

gula nabaritzean, manifestaldi-
ak eta masen mugimenduetara
jo behar".

ENBATAren 488. zenbakitik:
"Guri buruz, Madrileko ala Pa-
riseko gobernuen jokabidea
da: Gu zatikatzea, berak gure
nausi egoteko. Eta, beren
xedetarat heltzeko, erosten di-
tuzte diruz eta ohorez, gutar-
teko gizonak.

Neri ez erran, Euskaldun
arrainzarien eztabaida hori
ezin antolaturik daukatela, gu
ezin antolatu girelako gutar-
tean. Gatu horrek badu ber-
tze buztanik.

Neri ez erran, Nafarroa
berexi nahi dutela Euskaditik,
demokraziaren izenean. Bere
laguntza batzueri egin behar
grazia, horra Suarezaren demo-
krazia(...)

Sekulan baino garbikiago
ikusten da, gauzak hola
direno, beharrezkoa izango de-
la ETA-ren beso armatua. Mal-
tzurrentzat, zuhurtziaren
hastapena ez da maitasuna,
baina beldurra. Gure betiko
etsaia ez du gibelaraziko arra-
zoinaren indarrak, baina inda-

rraren arrazoinak.

Ahatik, izan gaiten zin-
tzo. Gure indarraren iturriak
bi dira: Gutarteko elkartasuna
eta, gu bezala, Peninzulan za-
paldutak dire populuekin, apai-
la dezakegun tinkotasuna(...)

GOIZ ARGIREN 371. zenba-
kitik: "Pakearen irrika gure
Erriaren egiazkoa baldin ba'da,
ez da ordea, jauntxoki eta in-
darrez oraindik aginte-makilla.
aspaldi Erriari kendu eta biur-
tu nai ez dioten asmo bete-
koa, naiz eta zenbaiten ezpai-
ñetatik itz goxo eta esaera
apain asko irten. Ezta ere
abertzaletasunean sator-lan
ondagarriaren bidez, beren
asmo zitalak izkutatzu, erdibi-
tu eta elkarrekin borrokan
jarri nai gaituztenena.

Gure Erri eskubideak za-
palduta daudela jarraitzen du-
tela garaxika segitzen ba'dugu
sinale da Euzkadiara ez dala jus-
tiziazko pakerik iritxi; ainbe-
ste asmo txarreko eragozpenez,
erdal-ertzainez eta txaploke-
rrez ezinbizia sortzen diguten
bitartean...

PUNTO Y HORAREN 69. zen-
bakiko editorialetik: "Tampo-
co se puede olvidar que los
parlamentario han transigido
frente a la democracia auto-
ritaria de la Moncloa. Si su
ardua tarea de negociación ha
durado seis meses, y el obstru-
ccionismo gubernativo ha sido
sobresaliente, ¿para qué caer
en la trampa de las últimas
prisas del Gobierno? Hubiera
sido más inteligente medir
'sus buenas intenciones' ago-
tando en larga espera a los uce-
distas navarros que rechazaron
todo diálogo con los de la
Asamblea cuanto tiempo les
vino en gana. Pero de esta ma-
nera, chupando su rueda, se
ha evitado trabajo a la policía,
se ha apuntado un tanto el
Gobierno y queda sin decidir
la cuestión de fondo de la au-
tonomía: la territorialidad.

Las prisas han impedido
medir las fuerzas de la volun-
tad autonomista de Euskal He-
rria. Y lo pactado concede una
baza definitiva a los centristas
que van a ...

Euskal prentsa krisisean dago. Bazirudien demokraziaren haize berri hauek euskarari hedatzen lagunduko ziotela. Bai zera! Franco bizi zeneko denboran bezain irakurle gu txi ditugu. Ez dira gehiagotu fitsik ere. "Euskadin, euskaraz" adierazten duen mila eranskailu ikusi ahal izan dugu, baina edo gu Euskadin ez gara bizi, edo hori esaldi bat besterik ez da.

Informatuta egon behar dugu. Inguruko eta beste lurraldeetako berri izan gabe, egun, ezin gara bizi. Beharrezkoa zaigu informazioa. Baina modu askotara lor genezake informazio hori. Baita hizkuntza desberdinetan ere. Munduan zehar zabaltzen dira erdaraz idatzitako egunkari eta aldizkariak. Eta, egia esan, askotan atseginagoak gertatzen dira aldizkariak. Gure artean frantsesez eta espainolez idatzitakoak batipat.

Euskaldun gehienek beren heziketa osoa hizkuntza horietan dutela eta erdarazko aldizkari askok dituen ekonomiko posibilitateak kontutan harturik —kolore eta beste hainbeste teknika, itxura hobeagotzearen, ekonomiko posibilitateak ematen dituen ahalmenen bidez erabiltzen dira—erraz uler-

tzen da jende gehienak erdarazko komunikabidetara jotzea.

A! Baina Euskal Herriko hizkuntza euskara dela esateak bakarrik ez du batere balio. Hori praktikara eraman behar da. Denok dakigu euskara maila guztietan erabiltzeko ahailekin egin behar ditugula. Baita informazioa lortzeko medio bezala ere. Bestela hizkuntza hila —latina edo antzinako grekoa bezala— uzten dugu gurea. Eta hortik heriotzera pauso bat besterik ez da gelditzen.

Astero informazioa zuen eskutan jartzen saiatzen gara. Euskal prentsaren adar bat besterik ez gara. Baina gauza jakin bat esan beharrean gaude: eta euskal prentsa euskaraz eginikoa da. Egun, Euskal Herrian "Anaitasuna", eta "Zeruko

Argia" dira bakarrik euskal prentsa hori. Gustatu ala ez, baina hala da. Beste guztiak, bai egunkariak eta baita aldizkariak ere, Euskadin eginikoa —euskal ikuspegitik nahi baduzue dira, baina ez euskal prentsa.

Eta euskal prentsak akats handiak ditu. Nahiz eta atseginak izaten saiatu askotan zeharo astunak gara. "Zeruko Argia"ri dagokionez, zenbait aldaketa egin dugu, lorpen haundirik gabe oraindik. Hizkuntza arloan ere zailtasunak sortzen zaizkigu. Hizkuntza berri bat ikasten ari gara euskararen barnean: kazetari hizkuntza. Eta hori, zoritxarrez, ez da egun batetik bestera ikasten.

Hala eta guztiz, aldizkaria hobeagotzeko asmotan gabiltza. Orrialde gehiago sartu, sekzioak osatu, gai ba-

tzuri garrantzi gehiago eman...Emeki, emeki aurrera joan nahiean. Horretarako zuen laguntza behar dugu. Gure irakurleagoaren laguntza.. Zuen kritika eraginkorrak.

Euskal prentsak munduan zeharreko prentsa guztiak bezala, irakurleak behar ditu. Eta egunetik egunera irakurleago hau gehiagotzea. Ekonomi arrazoiengatik eta bestela izateko arrazoirik ez dugulako. Irakurle gabeko prentsa belarrik gabeko larea da.

Orain, kanpaina bat hastekotan gabil-tza. Irratietan entzun ahal izango duzue, baita hormetan karte-lak ikustekoa ere. Betiko eskaintzak, betiko eskaerak: "Astero informazioa eskutan", "Irakur euskaraz". Irakurle berriak nahi ditugu. Kritika eraginkor-rrak. Orain arte jaso ditugun kritika guztiak susmo txar bat sortu digute: gure irakurle askok aldizkaria ez duela irakurtzen. Zergatik? Kritikak zeharo aurkakoak edo erabat aldekoak direlako. Pausoak ematera bultzatzen gaituen gutti hartu ahal izan dugu. Eta benetan: BEHA—RREZKOAK zaizkigu.

Irakur euskaraz. Zabal euskal prentsa. Hau ezinbestekoa da Euskadi Euskaldun dadin. Zuen eskutan dago euskal prentsa.

irakurle bila

Z. ARGIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

Transportes **ankar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ORMAZABAL DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

LABORATORIOS **ARGIA**

Koloretako argazkiak
errebelatzen dira
Egun batetik bestera

Telef. 396147

Gpo. Paz s/n

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

rubial lehendakari ?

JON URRUJULEGI

Utzi dugu atzera 1.977 . urte be-
roa Euskal Herriarentzat, aurreko asko
bezalaxe. Heldu diogu. 1.978ri. Urte
berri hau ere ez dugu uste aurrekoa
baino hotzagoa izango denik. Urte
hotza esatean, urte baketsua esan na-
hi dugu. Eta Euskal Herrian bakea
izateko, badakigu zer behar den:
gure Herria bere buruaren jabe izatea,
hau da, gure Herria euskal(dun) beza-
la, ZINEZKO AUTOGOBERNU BA-
TEN BIDEZ, bere etorkizunaren jabe
izatea. Egoera hau emango ez den bi-
tarteetan, hemen ez da bakerik izango.
Herri-nazio baten interesak defendi-
tzea eta babesteak, bide bat bakarra
du eta bide hau bi eratara egin daite-
ke: politika zintzo eta herritarra egi-
nez edota bestela borroka harmatuaz
pausoak emanez. Ez dago beste modurik.
Gauza bat agindu etabetetzen ez duenak,
bidea egiteko bigarren era potentzi-
atuko du eta hauxe besterik ez da,
joan den urteko ekainaren 15etik hona
gertatu dena. Sei hilabete pasa dira eta
lehen bezalaxe gaude, errealtatean. Es-
perantza puztu da, baina horixe, puztu
bakarrik. Hitz leunak entzutea besterik
ez dugu egin. Euskal Herriko partzela
batek bakarrik ere ez du inolako me-
sederik jaso, parlamentarien satisfakzio
pertsonala kenduz gero . Non dago
egoera negargarri honen kausa? Gure
ustez, hauteskunde aski antidemokrati-
ko batzuren bidez, gure problematika
nazionalari, benetan eta interes pertso-
nal eta partiduzko guztien ainetik
heldu nahi ez dioten gizonak hautatze-
an. Gaurko munduan, zurikeria eta
lausenguetan ibiltzeak, inori probetxu
eta ohore gehiago eskuratzen dio eta
buruhausteak ebitatu. Egiak esateak,
berriz, nahiz eta borondaterik onena-
rekin esan, eskerron guti eta gorroto
asko sortzen du. Hal ere, egia esanez,

zintzo jokatzuz eta kritika konstrukt-
iboak eginez batasuna salatu nahi genu-
ke, Euskal Kontseilu Nagusiko
lehendakaria izateko, zerbaitetan bat
euskalduna dela demostratu beharra
baitago.

PSOEk Ramón Rubial arren, kar-
gu "importante " honetarako hauta-
tzea, oso gutti harrotu da prentsan
eta situazio honek gu behintzat harri-
tu egin gaitu. Hasteko, ez daki euska-
raz. Ez jakin arren, inoiz ez du publi-
koan demostratu euskararekiko eta
euskal kulturarekiko zaletasunik. Eus-
kal kulturaren alde pitorik egin ez du-
en partidu baten (PSOEren) presiden-
tea da eta Senatuko presidenteordea.
Kargurako proposatua izan denez, ge-
rozitik, ez du hitzerdi bat esan gaurko
egoerari buruz, kargua hartzeko prest
dagoela ez bada (ikus EGIN N. 65).

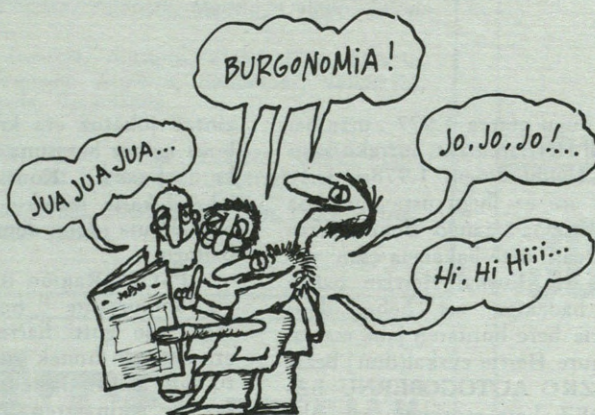
PSOEren botorik gehienak zein-
tzu diren, denok dakigu: kanpotik
samaldan lanera etorri eta integratu ez
denaren jendearena eta INTEGRA
DADIN PSOEek EZER EGIN EZ
DUENAREA. Ez gaude jendea etor-
tzearen kontra. Kanpotik etorritakoak
manipulatuz, Euskal Herriari komeni
ez zaion politika egiten duten
partiduen kontra baizik. Ramón Rubi-
al. PSOEren presidentea, behar hain-
bat kezkatua al dago, gure (ez dakit
bere) herriari dagokion erantzun nazi-
onala eskuratu nahirik borrokatzeko?
Ezetx uste dugu. Eta ustea ustel atera-
tzeko bildurrik gabe gainera, tamalez.

Honelako pauso "politikoak"
emanez, ezer lortu gabe sei hilabete pa-
sa diren bezalaxe pasako dira beste sei
ere. Polizia hasi da berriz ere jendea
gartzelaratzzen. Badirudi, eta zorionez,
herria engainatu nahi eta ezina, geroz
eta posibleago izango dela.

mozorrozko

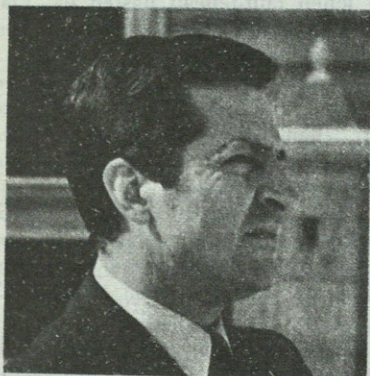
prekontseilari maskaratua

divide et vinctes

A.K.

Badirudi, hasi berria den urte honen lema edo slogana "zatika ezak eta garaituko duk" izanen dela. Badirudi boterean dagoen sektoreak helburutzat hartu duela slogan hori. Autonomiak, sindikalgintza, Gorteetako komisioak, Moncloako Tratoa aurrera eraman nahiak eta, zergatik ez, Amadeo Marcori eman dioten domina militarra slogan horren jarraitzaile dira.

Autonomiak, puzzle bat desegin eta egiten den bezala, zatikatzen ari dira garai bateko "batasun nazionala". Honek ez du esan nahi, noski, Estatu Espainola osatzen duten Herrien askatasun asmoek aurrerakada bat eman dutenik. Honek zera esan nahi du bakarrik, ezberdintasunak berdindu nahi dituztela; hots: administraritza deserdipenaren kondizio bat bete: sasifederalismo batetara jotzeko herrialdeen autonomiak muntatzea.

Kapitalaren interesak, orokorki, hortik doaz; ekonomiaren planifikapen egokiago bat eginez haren irabaziak, orain arteko irabaziak, erraztea (Nafarroaren arazoa hori da eta ez besterik). Autonomiak dakartzen zatikatze horren irabazi ekonomikoak ez dira hain errazak ikusten, epe luze batetarako pentsatuak baitira. Baina, agian, argiago ikusten da zatikatze horren irabazi politikoa; hitz batetan esanez Estatu mota berri bat eratzen ari dela berdindurik eta herrialdeztat harturik histo-

rikoki hain ezberdinak izan diren Andalucia, Catalunya, Galiza, Euskadi, La Mancha, Aragon, Asturias, t.a.

Zatiketa hitz honek beste zentzu bat hartzen du langile mugimenduari buruz hitz egiterakoan, arlo honetan ez baita Gobernua sindikalgintzaren gidari. UCDren postura nahaskorra da sindikalgintzan; alde batetik komeni zaio sindikatu indartsu batzu izatea (UGT eta CCOO) baina beste aldetik poztzen da afiliatu gabeko langileak afiliaturik daudenak baino gehiago izatearekin. Langileriaren zatikatzea da azken finean demokrazi burjesaren garrantia, baina zatikatzeako kontrolatu egin behar da. UCDk ezin du eratu sindikatu kontrolatzailearik, UCDk lagundu behar die UGT eta CCOOri. Baina UCDk beste gauza bat egin dezake eta hauteskunde sindikalak honen testigu izanen dira.

Baina arazo guzti hauen gainetik beste bat du UCDk: denbora behar duela hemengo eta atzerriko kapitalari, hemengo eta atzerriko herriei demokraziarunzko bere bidea egokiena dela, errealistena dela aurkezteko. Erreformaren buru izan zen Alfonso Osoriok UCDren politikaz ez dator bat; bere ustez UCDren koerentzi politikoa agertzen den tokietatik baino eskubirago dago. UCDk zuen politikoa hoberenak ihes egin dio Suarez. Erneba.

IRAGANALDIKO ITZAL BAT

Jesus Ausin Arakistainen bulegoan ere—I.R.ko Lehendakaria eta Euskal Gobernuko Kontseilaria— denbora ez dela pasatu dirudi. Hormak, berak margotutako koadroz —aintzinako Bilboz—beterik daude.

Fidagaitz eta prudentziz hartzen gaitu. Esan zigunez, 66 urteko gizon hau, “prentsarekin hitzegiten” ohitu gabe dago.

Iraganeko gertakizun zoriontsuen sentsazioa nabaritzen da. Sentimentu hau, D. Jesusek, bere biografi interesgarria kontatzen jartzen duen bizitasunean nabaritzen da.

Bere militantzi politikoa, mendearen lehen laurdenean hasten da. Erakundeko gazteri mugimenduan zuzendari izatea iritsi zen.

Faxista insurrekzioa hasi zenean, “Azaña” eta “Casero” batailoietan parte hartu zuen boluntario bezala, Maria Cristina hartzen eta Loyolako kuartelen asaltoan parte hartuz.

Hasieran kapitán karguz Bizkargi, “cinturon de hierro” delakoan eta Artxandako buruketan parte zuen. Hemen, berak gidatzen zuen “telegrafia” ren posizioa galduz.

Geroztik, Asturiasko frontean El Cimero-n egon zen.. Santanderko frontean burukatu ondoren azken orduan Bou batetan alde egiteko asmoz preso hartu zuten. Bilbora eraman eta hiltzera kondenatua izan ondoren, indultatu zuten. Espetxe asko pasa zuen eta 1941. urtean libro utzi.

Gaur, bere erakundeko karguz kanpo, Euskal Gobernuko Kontseilari kargua du.

Z.A.— D. Jesus, zer zen I.R.? Zer errepresentatzen zuen?

—Gerra ondorenean gure erakundeak sofritu zuen lurperatze arte, indar politiko gehiena zuen erakunde bat zen. Junta municipaldun lokal asko genuen herri askotan. Honen prueba bezala, Nafarroako herribehera gurea zen.. Hauteskundeetara, sozialistakin batera joan ginen beti, udaletxeetan berdintsu edukiz. Bizkaian, bi diputatu atera genuen, Ruiz Funes eta Manuel Azaña, gero Espainiako Errepublikako Lehendakari izango zena. Guk, esan denaren gaitzetsiz, jabeago pribatua errespetatzen genuen. Inoiz ez ginen izan nazionalizazioen aldekoak eta gaur autogestionario deitzen dena ginen.

Abenduaren 19an, Euskadiko Ezker Errepublikanoa aurkeztu zen Bilbon. Azken 40 urte hauetan publikoki agertzen dena lehenengo aldia da.

Ezker Errepublikanoa, oso indartsua errepublika garaian, izan zenaren itzal bat besterik ez da gaur. Jende gazterik gabe, alternatiba politikorik gabe, infraestruturaz eta militantzi gabe, sendotze kanpaina bat hasi nahi dute. Diotenez, “ukalondoka bidea irekitzeko” Euskadiko alderdi politikoen artean.

IRAGANALDIKO ITZAL BAT

Herriaren bizi maila goratzen ahalegindu ginen. Arazo erlijiosoak, herrigin-tzaoketatik aparte eduki nahi izan genituen. "Plan Badajoz"en eragileak izan ginen, beste alderdi politiko batzurekin eduki genuen ongurarengatik lur jo bazuen ere. Espainiako herriek beren askatasuna, autonomia, lor zezatenaren aldekoak ginen.

Z.A. Gobernuak, zergatik, etzuen eman Estatutua lehenago?

—Gobernuko gizon ugari, Isabel la Católicaren garaian ginela uste zuen. Gor-teak ez ziren autonomistak. Egoerak eragin zielako eman zuten.

Z.A. Zer egin du, non egon da I.R. faxis-moaren garai hauetan?

—Euskal Gobernuan egon gara beti. Barnean, beti egon dira antolatutako taldeak. 1943. urtean, Frantziatik tropa batzuren sarreraz hitzegin zenean, barnean maniobra batzu egon ziren eta guk bertan parte hartu genuen.

Beste maila batetan, preso politiko-ei beti lagundu diegu, erakunde desberdinei dirua emanez.

Jazarpena sufritu dugu. Gure militanteek, komisariak ezagutzen dituzte eta berrietan erabiltzen zituzten erak ere bai.

Gure erakundea zahartzen joan da eta zulo handiak ireki dira. Gazteek, diktadurak ezarri zuen ezjakintasunarengatik, ez dituzte bete. Denboraren funtzioan, puskatzen joan gara. Baina orain, beste talde batzuk ikurriña bakarrik goratzen duten bitartean, guk bandera errepublikanoarekin batera jasotzen dugu. Egun haietan, Espainia monarkiko lotaratu zen, eta errepublikano esnatu. Orain hau zergatik ez den gertatu behar, ez dut ikusten. Guk gaur beste bereiztasun batzu daukagu arazo nazionala kontutan edukiz.

Z.A.— Zer da gaur Izquierda Republicana?

—Ezker Errepublikanoaren esanahiak, gaur zutik dirau. Estatua errepublikanoa izan behar litzateke, eskubidez hala baita. Monarkia, diktadoreak ezarria izan da. Hau herri guztiak ulertzen du, herri guztiak daki jasaten ari garen monarkia ezarria dela eta gainera frantzesak. Herriaren baietarik ez du, beraz ez da konstituzionala. Gu errepublikano-demokratak definitzen gara, eta orain arte herria zapaltzen egon den jenderik ez dugu onhartzen gure erakundean.

Gu, legislatiboen bitartez joango gara, gizarte justu bat lortu arte.

Z.A. Erakunde errepublikanoan, masonen bizitegiak direla esaten dute, zer deritzozu?

—Erakunde errepublikanoen barruan masoiak egon direla, egia da, baina ha ez da txarra, diktadurak sinetsarazi nahi izan duen bezala. Masoiak ez dira deabruak, erakunde politiko-ekonomikoak dira. Francoren anaia bera, Ramon, masonerikoa zen. Opus bai dela benetako erakunde masoia eta gainera gaiztoa.

Z.A. IR errepresentatiboa al da Euskal Gobernuan egoteko? Euskal Gobernu errepresentatiboa al da?

—I.R. beti egon da Gobernuan, masen laguntza eduki ez badugu ere. Gure konpromezua ez da gaurkoa, 1937. urteko Urriaren 17koa baizik. Gure irteerak min handia egingo lioke Gobernuari, denborak eman dion esanahia kenduko bailioke.

Euskal Gobernuak, bitartekoei, moduei, erakundeei eta beren jendeetatik kanpo dago. Barneko alderdiek, Suare-

"Ezker Errepublikanoaren esanahiak, gaur zutik dirau".

zen alternatibaren parte hartzea erabaki zuten. Hauteskundeetara deitu zuten. Hau, Euskal Gobernuak axolagabeke-riaz epaitu zuen, ez baitzen haren arazoa. Baina, poztasunarekin Parlamentari Batzarraren bideak, aurreautonomia lortzea suposatzen zuelako.

Euskal Gobernuak orduan hartu zuen konpromisoarengatik, egoera ho-beago batetara iritsi arte (Consejo General) eta zenbait alternativa legislatibo mailan eduki arte, atzerrian jarraitu-ko du.

Z.A. Sarrera eskatu duten alderdiak, zergatik ez ditu Euskal Gobernuak onhartzen?

—Euskal Gobernuak alderdiei sarrera ematea ez da inoiz ukatu, eskakizuna jarritako bideetatik egin den bitartean. Eskatu duten alderdiek, benetako jarrai-pen bat baldin badute Euskadiko burru-kean, ziur nago onhartuak izango dire-la.

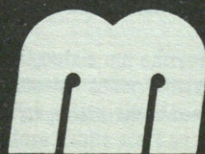
Dena dela, PCren eskakizuna, arau-dietatik kanpo egin zen. ANVren bar-nean izugarritzko gatazka sortzeko arris-kua jarri zuten, zeren beren Idazkari Orokorra den Valentin Solagaistua egin baitzuten eskakizuna, Gobernuak bere errepresentatea Nardiz kontutan hartu gabe. Bestetik, PSOEK oztupoak jarriko dituela uste dut PCren sarrera honi, inork itzal egin diezaion ez baitu nahi.

Z.A. Zer deritzozu ETA eta honek sortu duen fenomenoaz: ezker abertzaleaz?

—ETA hasieratik, bere herriarenganako izugarritzko maitasun duena bezala hartu dut. Konturatu ziren, zenbait momentu-tan etsaiaren harma berdinak erabili be-har zirela. Denontzat ezaguna da, gaur Euskadik lortu duena, berari esker, izan dela. Bestetik, mutil horiek izugarritzko pena ematen didate. Beren entrega, be-ren etxeetatik eta familietatik urruti, bide okerrean erortzea eta lapurtzat har-tuak izango direla pentsatzen dut. Hone-tarako Suarezren Gobernuak erabaki bat hartu beharko luke, negoziazio luzeak izan gabe, Euskal Herriak eskatzen du-ena emateko. Honela, Euskadirentzat, ETAK mutilentzat eta baita ere gizar-tearen zerbitzariarentzat pakea izango li-tzateke. Alderdi independentistak, aska-tasuna dagoenean, ez dute inongo irten-biderik. Euskadi, estatu independente bat utopikoa da. Estatu federal baten barruan posible ikusten dut, eta gogoko-zait. Herriak paketsu bihurtzen direne-an, eskubi eta ezkerreko irtenbideak, desagertu egiten dira.

Benetan, Euskal Herriaren alternatiba politiko bat izan nahi badute, erantzun ez digun galderei erantzungo dien itxaro-penarekin, agurtzen gara.

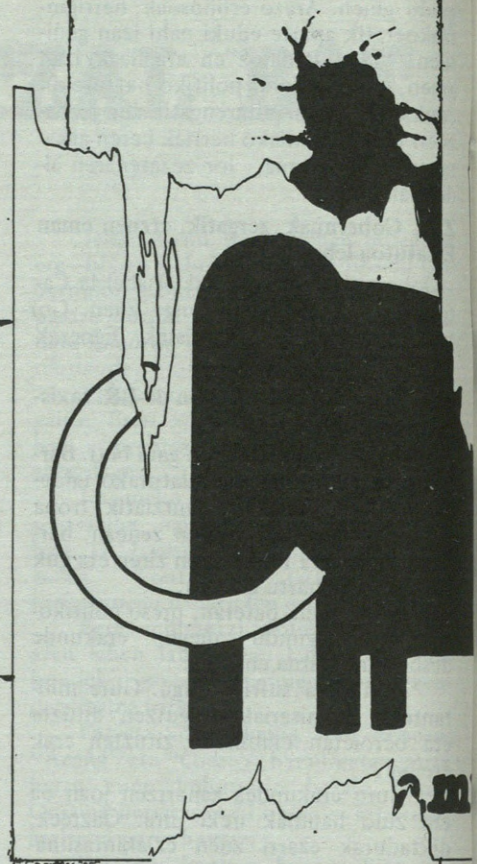
**kirolzaleen
zerbitzutan**

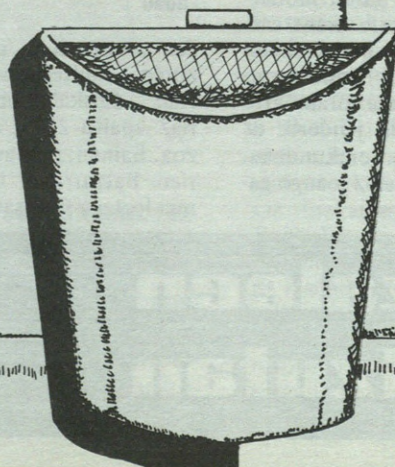
**miner
donostia**

☎ 41 22 72

hots!

REBAJAS DE ENERO

«azkarren» eskuetan utzi gabe

Orain dela gutti, albiste labur bat bezala, Soraluzeko "Argarate Hnos", lantegiko "Expediente de crisis" delakoaren berri ematen genuen. Gaur, azalpen ttiki bat emateko asmotan gatozkizue.

Urriaren hasieran hasi zitzaizkigun nagusiak, langileok hestutzen: berandago ordaindu, itxi behar zuela esanaz e. b. eta handik laster, Delegazio aurrean, 17 langile botatzeko eskakizuna presentatu zuten. Arrazoinak? Delegazioan ez ziren agertzen, ez kontu aldetik, ez inondik... Egoera hain larria zenik ez genuen langileok uste, eta kontuak aztertzeko baimena eskatu genien. Hainbat aldiz horretarako oztoporik ez zutelarjarriko aditu ondoren, ezetza eman ziguten.

Diru aldetik lantoki asko gaizki dabilela, sobera dakigu, baina hori ez da maiz, egitura, barneko arazo bat, une honetako baizik. Eta Argarate bezalako lantoki askotako nagusiek, egoera larria dela eta, aprobetxatu egiten dute, momentu honetan tankera honetako espedienteak planteatzeko. Kasu ho-

netan, orain arte, nahiko diru emandako lantoki bat da hau, baina diru hori ez da inoiz lantokira itzuli, ez da inbertitu, ARGARATE sendikoeak majo bizitzeko eta beste leku batzutan sartzeko erabili baitute (etxe-bizitzak: espekulatze, noski...e.b.); eta aurrera begira ez balitz planik egingo, badakigu zer gertatuko litzatekeen. Gainera, eta gaur Gipuzkoan, hauetako lantoki ttiki askok ez du ganorezko zuzendari-tzarik, ez teknika aldetik planifikazio bat, eta uzte hau, langileok ordaintzen dugu honelako egoeratan.

Gora eta behera ibili ondoren eta nagusiaren aldetik nahiko txantaia jasan ondoren (adibide bat: materiala moztu zigun "proveedore" batek gaue-tik goizera, nagusiaren hitzetan. Eta espedientea bukatu eta gero, berriz hasi da iristen. Nahi duzuen pentsa

dezakezue), zazpi pertsona irten dira, eta hau nahi zuelako, edo eta beldurturik. Gainera espedientea bukatu eta gero, eta lantegiko komisioari ezer esan gabe, banaka-banaka, jende gehiago ateratzea intentatzen du, ez zuzenki, nahi bada, baina bai beldurturik... eta espediente honetako erabakiak "Nahi duenak joan daitekeela" jartzen duenez gero...

Beste ohar bat ere adierazi nahi genizuke, eta zera da: langileok, gure lantokiko komisioaren bidez atera dugula dena aurrera. Bai, laguntza tekniko batekin baina sindikato, asesore sindikal eta honelako gauzak alde batetara utzirik, eta gure artean batasun osoa egonik: bata sindikato honetakoa, bestea beste-koa inongoak ez ginelaz ahazturik. Zergatik idatz honaz? Honelako kasu askotan, sindikatoek dituzten "asesoreak" tartean sarturik, nagusiekin negoziatuz, eta langileok baztertuz, tratotara heltzen dira, langileon borrorak moztuz eta maiz, langileon kaltegarri. Honekin ez dugu zera esan nahi: Batzarreak parte hartzerakoan dena eta beti ongi ateratzen denik, bakar bakarrik beste hau: langileok ere gai garela, geure burua aurrera ateratzeko zuzenki parte harturik eta geure gauzak inoren eskuetan utzi gabe, liberatu "azkarren" eskuetan utzi gabe.

Argarateko langileek
SORALUZEN

bat batean

HAUTESKUNDE SINDIKALAK HASI DIRA. Euskal Herriko hormak berrito ere, kartelez estaliak ikusten ditugu. Aukera handia da: ELA-STV, CC.OO, UGT, LAB, etab. langileenganako beren deia zabaldu digute. Zerrenda irekiak, zerrenda itxiak, abstentzioa, denetaz hitzegina da. Denetaz eztabaidatu ondoren, langileak gaurtik, aurrera ordezkariak izango direnak aukeratzen hasi dira. Eta beti bezala, sindikatu batzuek besteen aurka; beste taldeen ekintzen aurkako salakuntzekin jarraitzen dute, eta denek dioten bezala langile-en batasunaren izenean. Hemen ere noski "zati ezak eta irabaziko duk" lema erabili beharko dugu. Demokrazia, batasuna eta langile-riaren izenean, edozein gauza esan daitekeela dirudi. Batasuna eguneroko lanean egiten da eta, ez mikrofono baten aurrean botatako dehiadar pozoituen bidez. "Maioritarioek", "minoritarioek", denok dakigu nortzuk irabaziko ditzuten hauteskunde hau; baina oraindik itxaro dugu, langileria zatitzeko ez direla izango. Eta hauteskundeak egin arte, hainbat komenio itxaroten daude, beraz neurri honetan, lehenbailehen irtenbide bat aurkitu beharra dago.

NAFARROAKO HOSTELERITZAKO GREBA, AURRERA JARRAITZEN DU. Nafarroako Hosteleritzako greba, Abenduaren 30-ean hasi zen. Greba honen arrazoia, komenioa izan da. Bertan eskatzen dituzten gauzarik garrantzitsuenak: igotze lineala, lanpostuan fijo gelditzea, batez ere hotel handietan, hilabete batzutarako kontratoa egiten baitute, etab.

Huelga hasi zuten egun bertan, enpresarioek hautatua duten komisio negoziatzaileak, ezetz borobila eman zien. Hau da, intransigentzia osoa agertu zuten. Eta huelga aurrera jarraitu zen. Hotel handiak, Tres Reyes, Yoldi, Ory, eta "Cadena Paris" deiturikoak (Iruñaberri, Iruñazarra), denak greban. Iruñean, ehuneko 80, gelditu zen; hau da, enpresa txikiak, familiartekoak, ez beste Lizarran denak eta Tudelan asko gelditu ez bazen ere, gehienak bai. Iruñeako Alde Zaharreko taberna txiki batzu, lehenengoa egunean elkartu baziren ere, aurrerantz lanean jarraitu dira.

Greba honen bi ezaugarriak hauk dira: patronalaren intransigentzia eta enpresa handien greba. Langileak gogor agertu dira. Egutero batzarreak egiten dituzte, eta ondoren manifestaldian kaleetan zehar ibiltzen dira. Urtarrilaren 8an, zebait tabernatan sartu eta barnean zeudenak kalera irtetzeko gonbidatu zituzten. Eskirolak salatu zituzten. Manifestazioetako Kontsignak, "patrón escucha, hosteleria está en lucha", "Solidaridad", dira. Bestetik, Gobernadore Zibila eta Lan Ministeritzako ordezkariakin mintzatu dira, baina fruitu gabe. Aurrera jarraitzen dira, baina noiz arte iraungo duten ez dakigu.

“AGUIRRE Hnos.”

ITXITA

Beste ibarretan bezala, Urola ibarrean ere langabeziaren arazoarekin bizi gara.

Azpeitiko Aguirre Hnos. lantokia joan den urteko irailetik hasita, “expediente de crisis”ekin dago; eta lantoki honetan dauden 86 langile lanik eta soldatarik gabe aurkitzen dira. Lantoki hau herriko lantokirik zaharrenetakoa da guda aurrekoa; orain dela urte gutxi berritua izan da.

Azken urte hauetan eta Azpeitiko langile mugimenduaren burruken barrenean aintzindari ibili dena.

Nagusiek diotenez bankoetan letrak negoziatu nahi ez zizkietelako hasi zen arazoa. Honen ondorioa materia primarik ez zerbitzea eta produkzioa gelditu araztea izanik. Egoera honetara iritxi badira, esan beharra dago, neurri haundi batetan behintzat nagusiak direla arduradunak. Beste nagusi askok bezala hemen ere ikusten da nola urteetan zehar diru pilatzen aritu izan diren eta lantokiaren izenean lau xakur-txiki utzi dituzten, gauzak beti azken 6 edo 8 urte hauetan bezala joango zaizkiela pentsatuz. Azken urte huetan diruz barrabiletaraino betetzen aritu dira eta egoera larri bat iritxi denean lantokian ez dago dirurik.

Hainbat nagusik bezala, hemen ere, uste dugu Aguirre Hnos.eko nagusiek diruz ondo daudela eta inbertsio partikularak dituztela.

Langileek aurrera eraman duten zenbait ekintza

Bertan lanean aritzen direnek beren beharrei erantzuteko eta bide batez herrian situazioaren kontzientzia pizteko, asanbladak eginez ekintza batzua aurrera eramatea erabakitzen dute.

Asanblada hauen ondorio bezala ibarreko herrietan informazioa ematen eta dirua biltzen hasten dira.

Azpeitian herri mailan, manifestazioak, esertzea herriko enparantzan, baita jaialdiak ere montatzen dituzte. Azkoitian beste jaialdi bat. Santo Tomasetan berriz beren egoeraz informatuz txorixo postua ipintzen dute. Jaialdi eta ekintza hauekin diru asko biltzen dute.

Manifestazioak bukatzean lantokiko asanbladan egindako agiria edo komunikatua irakurtzearekin bakarrik konforme gelditzen dira.

Manifestazioetara joandako jendea, nahiz ez izan guk nahi genuen aina, Azpeitiko giroa nolakoa den ezagutuz, ez da gutxi izan. Bestalde ekonomi laguntza ere, nahiz eta gure eritzian gabonetako gratifikazioa eta baita sentimenduzko egunak direlako eta arrazoi horrek eragin da izan, oso ona izan da.

Gauzak horrela direla ibarreko beste herrietan beren egoeran egon daitezkeen lantokiekin harremanetan hasten dira. Azkoitian ia denbora berdina daramatela ZERBAIT lantokiarekin (hau ere expediente de crisis”ekin) harremanetan hasiz gero, Azkoitiko lantoki hau tikia delako (10 langile) askoz ere ahultasun oztupo eta bakartiago aurkitzen dela ikusten dute. Orduan bi lantokiak elkartasunak eraginda erresistentzi kutxa bakarra sortzen dute.

Gabon eguna aprobetxatuz Jaiotzarekin ere dirua biltzen dute.

Taberna bat ere ireki berria dute.

Herri mailan bi asanblada egin dira

Bi asanblada eta lehen bizikoa, egurreko ordezkariak konbokatu zutena izan dela garrantzizkoena uste dugu. Asanblada hartan agertu ziren proposata edo proposamenak agertuko ditugu:

1) ADEGUIri presioa egin kalean daudenentzat lan postuak bila ditzan.

2) Lantoki bertan behar den inbertsioa egin dezan, ADEGUIri presioa egin.

3) Inbertsioa egiten duena INI izan dadila.

4) Kooperatiba bihurtzea saiatu.

5) Lantoki guztiak ordu beteko soldata eman Aguirrenekoentzat eta mobilizazioak prestatu nagusiei presioa egiteko.

6) Paroak egiten hasi behar hainbat denboran.

Arazoaren irtenbideak

Langabeziaren arazoari irteera ematea ez da erraza. Teori maila krisisa kapitalismoak sortu duela esan dezakegu eta kapitalismoak pagatu behar duela. Baita benetako sozialista eta autogestionatzaile gizarte bat ez dugun bitartean era honetako arazoak sortuz joango zaizkigula.

Bainan orain, une honetan eta dugun errealitatearekin zer irtenbide dugun ikustea, ezdabaidatzea eta erabakirik balego aurrera eramaten saiatzea uste dugu dela egin behar duguna.

Herriko asanbladan zer proposamen egon ziren esan dugu. Proposamen hauen arteko bat ADEGUIk diru inbertsioa egitea zen eta bestea antzekoa, lantoki desberdinetan lana emateko presioa egitea.

Baina hau zuzena bada ere oso posibilitate gutxiak dela uste dugu. Presio oso gogorra eskatuko luke eta ez dugu uste dagoenik ez girorik eta ez indarririk irtenbide hau egi bihurtzeko. Geroz eta sumo haundiagoa dugu ez ote den irtenbide bakartiarretatik abiatzen hasi, alegia soluzio indibidualistetatik ez ote doan arazoa.

Hau horrela bada hauxe gertatuko da:

1) Zahar jendea nola edo hala lantoki berean ez bada gelditzen inon ez dutela hartuko.

2) Nagusi jendea tontoa ez dela ikusirik, bihotz ona eta borondatea ez direla heuren printzipio nagusiak ikusirik, modu konkretu batetako langileak bakarrik hartuko dituztela.

3) Borrokalari bezala agertu den jendea eskuak poltsikoan eta txistu joaz kaleari geldituko dela.

Kooperatibaren proposamena

Hau ere asanbladan agertu zen eta atzera bota zen. Bainan atzera botatzeko arrazoiak ez ditugu garbi ikusten. Atzera botatzeko arrazoi bat hauxe izan zen: inbertsioa langileen eskuetan uzten zela. Bestea, Lankide Aurrezki Kutxa ez zela prestatuko horrenbesteko inbertsioa egiten.

Bainan serio ez da planteatu, zeren lehenbizi aurrez esan dugun proposamenari jarraitzeko burruka latza eman behar litzateke, oso latza dudarik ez dago. Eta horretarako lehen esan bezala inon ez dugu ikusten ez indarririk ez borondaterik. Aurrezki Kutxarena, uste dugu lehenbizi serio planteatu behar litzatekeela.

Dena dela kooperatibaren irtenbidea, besterik ikusten ez den bitartean, hor dago. Eta oso sinplista da besterik ez ikusi eta berehala ukatzea.

Horregatik diogu, irtenbide indibidualistak batasun guztia desegin baino lehen, debate sakonago bat behar litzatekeela.

J.A. eta J.A.k

GANADERITZA, LURRA, MONCLOA, PREZIOAK

Ganaderitza

Espainiako ganaderitza, garai bateko gurdi zahar haik bezala dabilela dirudi, mugitu orduko txistu jotzen du eta harri kozkorren bat traban topatu orduko, sekulako drangetakoa ateratzen du.

Pezeta jetxiko ote den, balorea galduko ote duen, zurrumurruak hortik zehar zabaldu dira eta,,beste gabe, artorearen iturria agortu da, artorik ez dute hustu barkuek. Eta berehala pentsua topatu ezinik dabil zenbait ganaduzale.

Izan ere kaiolako egaztia, "saloieko ganadua" ugaltu da azken urteotan; bi-tartean alferrik galtzen uzten dira mendietako larreak, galondoko izpiak eta ganaduak aprobetxa dezakeen beste zenbait jeneroen ondakinak. Bestalde, ez da lehen baino alpapa gehiago egiten; baina bai, pentsu-gai gehiago kanpotik ekartzen.

Hara zertara ekarri duen kanpokoen kontseiluari jarraitzeak. Iparrameriketarako erakutsi baitzion produzio gehiagoko ganadua nola sortu, orain hango pentsuz bakarrik mantentzen ditzake abere eta egazti horiek, hari erostea beharturik dago eta harek, lepotik hartua dauka, nahi duen pausoan eramateko.

Jokabide hau hartu zenean, haragi gehiago eta arraultza gehiago behar zela jateko, kontutan izanik, hartu zen; eta hori iritxi da; baina oinharirik gabeko ganaderitza bat eginez edo besteren morroi geratuz.

Lehenengo gobernuak oker egindakoa zuzentzeko garaia da, une larrietan hartzen omen dira erabaki haundiak, eta oraingoa hala dela, ez du, noksi, inork ukatuko.

Lurrak ez dira ondo aprobetxatzen

Ez da oso erraz erabakitzen hone-lako lurrak eman dezakeen zumu guttia kentzen zaiola eta besteari ez. Baina zalantzarik gabe esan daiteke, markesak bere lagunekin ehizean ibiltzeko daukan eremuak, edo kondeari erretzen zaizkion mendi sailak, ez daudela ondo aprobetxatuak.

Bestalde, gero eta gehiago dira Espainian, eta Euskal Herrian ere bai,

nekazari gizagaixoak, erdi goseak eta beti ezin iritxirik bizitzen aspertuta, herri haundietako fabriketara alde egin zuelako, hutsik utzi zituen sail txikiak.

Latifundioetako zenbait lur, gogo handirik gabe baino, hasi omen dira lantzen; bestalde, lehen lantzen ziren nekazari txikien zenbait sail, gaur, eta azken urteotan, hutsik daude, jabeak, herriatik aldegin zuenean, ez zituelako saldu, ez eta errentan eman.

Bata dela edo bestea dela, miloi bat hektarea lur ondo aprobetxatu gabe, alferrik daude Espainian.

Eta lurraren jabeak asko daukalako edo handik aldegin zuelako lur hori alferrik galtzen badauka, ba al du esku-biderik lur horren jabe izaten segitzeko, jendea lanik gabe eta jango bada kanpotik ekarri beharrean aurkitzen garen garai?

Non zer egin

Moncloa-ko tratua delako horretan

LURGINTZA

Nekazarien Elkartea

BASERRITARREN ZERBITZUTAN

Zona Residencial Paulo VI - 7

Urrutizkiña, 81 14 31

Andia, 7 - 1.º

Urrutizkiña, 68 13 80

AZPEITIA

TOLOSA

argi eta garbi esan dute 1.978ko Uztaile-rako non-zer eta zertatik-zenbat, erein behar den lurrean, erabakiko dela. Gauza ona da hori. Horrela ez jenero batetik gehiegi sortu eta gero saldu ezinik geratuko, eta beste batetik eskas izango, orain askotan gertatzen den bezala.

Baina subentzioak ere emango al dituzte, hau bai eta hori ez, egiteagatik? Izan ere, bestela, nekazari bakoitzak bereziki komeni zaiona egingo du, nazioari beste zerbaite komeni izan arren. Ejemplo batez adieraziko dugu zergatik.

Hektarea bat lurrean 35.000 kilo tomate egin daitezke eta kiloko duroan salduta 175.000 pezeta hartuko lituzke. Artoa egiten badu, berriz, 8.000 kilo arto jasoko lituzke eta kiloa 12 pezetan saltzen duenari 96.000 pezeta hartu.

Beraz, bistan da, nekazariari tomatea egitea, komeni zaiola. Egia da tomateak lan gehiago emango diola, baina jendea lanik gabe dagoen honetan, arrazoi horrek ez du indar handirik.

Nazioak ordea, artoa behar du, artoa falta da erruz. Baina zein nekazari jarriko da, tomatea utzi eta artoa egiten, gobernuak hala esan duelako, eta beste gabe, gutxiago irabaziko duela jakinda? Hor zegok koxka. Gainerakoa, normak eta legeak ematen alferrik aritzea da, eta horretatik, lehen ere, badaukagu nahikoa.

Prezio berriak

Nekazaritzako jeneroen prezio berriak erabakitzen hastera doaz. Eta horretarako FORPPA-n hamar gizon bakoitzak irabaziko duen nekazarien aldetik. Aurten ez dira tartean sartzen, ez lehenengo sindikatoak, ez berriak.

Hamar gizon horiek nekazariaren alde jokatu dute, noski eta FORPPA-ren barruan prezio bat onhartuko da. Gero FORPPA-k prezio horiek proposatuko ditu, ondoren "Junta Superior de Precios" delakoak erabakiko ditu. Eta azkenik Gobernuak...komeni dena egingo du.

Zer aterako da hortik? Horretan dago ba, datorren urteko gure jeneroen prezioa eta gure eguneroko jorrala.

JOXE ALKIZA

kapital nagusia bankuen jabe

KIRATS

Hainbat empresa krisisean aurkitzen diren momentu honetan, eta finantzapena aipatzen denean krisi honen eragileetarikoa bat, beharrezkoa ikusten dugu Kapital Nagusiak erabiltzen duen instrumentuaz zenbait dato ematea. Hau da: Banku-sistemaz.

Espainiar Estatuko Banku-sistema, zazpi handiek osatzen dute: Banesto, Hispano, Central, Bilbao, Vizcaya, Santander eta Popular. Hauen tratua kopurua ehuneko 61 da. Zazpi hauek hainbat banku txiki badute eta Banco de España, denen buru da.

1975. urtean Hego Euskadin, banku-fxetan iarritako dirua 238.751.000.000 pezeta izan zen. Beraz pertsona bakoitzeko dataz beste 101.873 pezeta. Erraz uler daiteke maneiatzen dituzten xifra hauen monopolio gradua ehuneko 61 baino handiagoa dela: administratza kontseiluetakoak, enpresa pribatu garrantzitsuenetakoetan ere badaude; finantzar eta familiarteko lokarriek ez Euskadin bakarrik, baizik leku guztietan ere badaude; finantza eta ekonomiko sistema, lotua eta oso ondo lotua dute.

Bankuek maneiatzen dituzten kopuruetatik, ehuneko 55 kajan gelditzen da; ehuneko 13 Estatuko baloretan inbertitzen dute; Gobernuak diru hau banku estatalari ematen dio eta honek berehala zenbait enpresari igortzen dio, noski merkatuko interesa baino txikiagoaz. Eta azkenik, ehuneko 12 (ehuneko 6,9 interesaz) esportapena hobeagotzeko eta ekipo ondasunak erosteko dira.

Gelditzen dena nahi dutena egiteko da. Dato hauek erakusten digutena hau da: 100 pezetatik, 30,5 pezeta beharturik inbertitzen dituztela bankuek eta korritu bajuekin. 69,5ekin berriz, bankuek erabakitzen dute zer lekutan inbertitu.

Ekonomiaren finantziaketan, Banku pribatuek duten indarra garbi dakusagu: ehuneko 73 kredituak hauengandik datoz; ehuneko 6 kredituak, berriz, estatuarengandik.

Enpresen autofinantzapena, ehuneko 27 bakarrik da (Europako txikienetakoa). Horregatik, bankuen prestamoetara jotzen dute. Prestamo hau, finantzapenetik ehuneko 40 dira.

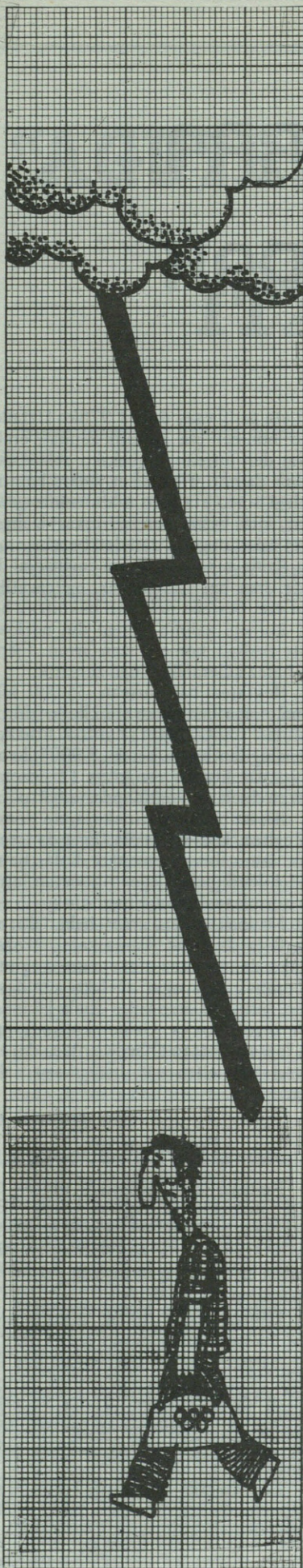
Datu hauen bidez, Banku-sistemak ekonomi osoa kontrolatzen duela ikus dezakegu. Eta edozein krisi egoeratan abezala, banaka hau arriskuan jarritz gero (kontutan izan Banka hau Europako gordetzailena dela), honek kolpean kreditu guztiak isten ditu: krisisa azkartuz.

Egun enpresa handien zerrendan, 1968. urtean 16 banku agertzen ziren eta 1974. urtean 24. 1960 eta 1974 artean bankuen irabaziak 12 bider ugaltu ziren, Errenta Nazionalak 7 bider egiten zuen bitartean. 1974. urteko datuen bidez, Europako 25 enpresa errentableenetan, espainol sei "handiak" agertzen dira.

Banku-sistema, benetako monopolioa da. Gainera, lege ofizialek, banku berriak irekitzeko, benetako oztopoak jartzen dituzte. Bestetik, ezin da jakin bankuek nola inbertitzen dituzten beren aberastasunak eta zer enpresetan egiten duten. Beren kontrolez at, bankuek beste arma batzu ere badituzte. Badakigu akziodun gehienak, Enpresetako Batzordeetara ez direla joaten, ordezkaritza bankuei eskutan utziz; honela enpresetako batzarretan boteretsu aurkitzen dira: Iberduero, Telefonica, Altos Hornos, etabarren kasuak bistan ditugu. Izugarritzko indar politikoa lortzen dute, beraienak ez diren akzioez.

Bankuen osaketa "Secreto de Estado" da. Beraz, Bankuek erositako akzio bidez zein enpresa kontrolatzen duten jakitea, ezinezkoa zaigu.

(Jarraituko du.)

Gobernuak dioenez kontrolak jarraituko dira.

"DEMOKRAZIA"REN GARANTI EZA

Bi pertsona zauritu eta beste 25 detenitu izan da azken egunotan poliziak eginga duen lanaren ondorioa. Bestalde, 2 polizi zaurituta gertatu dira Eibarko komisariaren ondoan jarritako lehergailu baten bidez.

Errenteriako herria poliziz inguraturik. Kontrolak han eta hemen. Etxemiatzeak harmak eta antibala txalekoak erabiliz...Ekintza hauek denak Hego Euskadiko "demokraziaren" garantiak zenbaiterainokoak diren galdera sor arazten dute.

Eta Ipar Euskal Herrian ere. Bi preso politiko ditugu. Jean Claude Marguiraule gaztea, 19 urtekoa (poliziak dionez Iparretarrak taldearekin harremanak ditu) eta Alberto Mendiguren Abendibar errefujiatua, O, Amnistia!

Herri bat inguraturik

Urtarrilaren 3ko goizaldean Errenteria poliziz inguratu zuten. Zituzten harmak erakutsiz, jendea katxeatuz, miaketa batzu egitera jo zuten. "Audencia Nacional" delakoaren miatze ordena zen. 15 pertsona detenitu zituzten goizalde hartan. Denak komisarietira eramanak izan ziren.

Geroztik bi espetxean sartu zituzten (Joxe Mari Iribar Ayerbe eta Sabino Arzelus Abarrategi, IESA "Contadores"-eko langileak); Mari Carmen Arretxeri, 25.000 pezeta ordianduz gero, fiantzapeko askatasuna eman zioten; Antxon Garcia, HASIko diruzaina, Juzgadutik pasa ondoren kalera bidali zuten; beste guztiak -Yolanda Mujika, Maite Lasa, Vicente Ibaguren, Frantxisko Sanz, Julen Alkorta, Fidel Lasa (eta bere arreba), Ijurko, Imanol Albisu eta Luis Elberdin inondik pasa gabe, etxe bidean aurkitu ziren.

Gobernadoreak zioenez, ETArekin zerikusirik zuten ala ez jakiteko atxilotuak izan ziren. Errealitate handia da Amnistiaren Aldeko Batzordeko 5 partaide, Hirigintza Koordinakuntzako bat, HASIko diruzaina, atzerrira-

tuak izanak edo hauen ahaideak izatea detenitutakoak. Kasualitate haundiegia. ETArekin zerikusirik ez zutela hasieratik garbia izan behar zen, erakunde hori buruzko galderarik ez baizizkieten egin, gehienei.

Harrapatutako panfletoen nondikakoa, atzerrian duen anai bati buruzko galderak...Monzonek emandako mitin batetan hartutako dirua kendu diote Batzordeko bati, eranskailu eta panfletoak bezala. Pasaportea guztiei kendu eta bati itzuli. HASIko diruzainari alderdi honetako militanteen zerrenda harrapatu zioten, denei buruz galdetu eta ETA dela alderdien diru iturria adierazi. Honi itzuli diote bakarrik harrapatutako dokumentazioa, Behin eta berriz adierazi zieten beste toki batzuetan gauza berbera egingo zutela.

Fisiko eta hitzezko bortxakeriz tratatuak izan dira. Herria bezala. Eta laister irten zen Errenteriako kalera. 3.000 pertsona manifestatu ziren hauen askatasuna eskatuz eta baita kontuak eskatuz. Egunero biltzen zen jendea batzarretan eta gero manifestapenean. Azkenik, Donostian egin zen beste manifestapen bat espetxean daudenen askatasuna eskatzeko.

Hauzi batzu jarri dira telebistan eta

gobernuaren agirietan agerturiko adierazpenen aurka.

Lehen zauritua

Manuel Varela Reyes, Elantxoben eraikuntzako langilea. balaz zauritua gertatu zen hil honen Sean, Gernikako Errenteria edaritegian. Eztabaida baten ondorioz, "antes ya te pegaba y ahora te voy a mandar al ataud" adieraziz Dario Puertas Fernandez guardia-zibilak tiro bat eman zion, lekuko batek dionez. Inguruan zebiltzanak guardia-zibilei parte eman beharrean aurkitu ziren erasotzaileak ihes egin baitzuen. ETAk zerbait egiten duenean erabiltzen duten arintasuna kasu honetan ez zen inondik ikusi. Guardiazibilak 20 minutu beranduago azaldu ziren.

Lekuko batzuk diotenez, guardia-zila esposatu gabe eta lasai ikusi zuten kuartel barruan. Herria oso haserre dago, kontuak eskatu nahiean. Bestalde, Donostiako "Cumio da UPG"koek protesta bat egin zuten, eta bere buirukan aurrera jarraituko dutela, nahiz eta legeztaturik ez egon, estatu espainoleko Herrietako indar zapaltzaileen aurka adieraziz.

Iruñea: atzetik, beti atzetik

Lehergailu bat Polizia Armadaren kuartelean jartzea zihoazela, Frantxizko Xabier Elkarte Lopez eta honen kideak ikusiak izan ziren. Poliziek tiroz eraso eta 20 urteko mutil hau zauritua gertatu zen Urtarrilaren 6ko gauean. Geroztik egin zuten miaketan zenbait gauza aurkitu zuten etxazpi batetan: pistola, orloju batzu, plastikoa...

Gau horretan bertan atxilotuak izan ziren, Alfredo Aznarez Vizcay (harrapatutako taxi baten gidaria), eta beste aldetik, kotxe baten zihoazela, Vicente Serrano Izko, Txema Larrea, Pedro J. Urdangarin, Juan Ignacio Odria, eta Fermin Ancizar. Azken hauei deklarazioak ere ez zizkieten hartu eta 8 ordu komisartegian igaro ondoren kalean aurkitu ziren. Hurrengo egunean, eguardi aldear detenitu zituzten Adrian, Manuel eta Miguel Gonzalez, denak anaiak; Miguel-ek barruan jarraitzen du. Poliziak zioenez, Joxe Zaldúa Lasa zen ETAko komandoaren partaide bat. Joxe Zaldúa "EGIN" egunkariko argazkilaria da. Honekin jarraituz, poliziak miaketa bat egin zuen Iruñean egunkari honek duen idazlaritzan. Noski, ezer ez zuten aurkitu. Argazkilaria ere ez; Hau atxilatze-ko ordena estatu osoan hedatu dute.

Iparretarrak zutik

Ipar Euskal Herrian zenbait inizatiba sortzen ari da Jean Claude Marguiraule gaztearen alde. Preso politikoak defendatzearen bildu dira egun diren erakunde eta alderdi abertzaleak. Kanpaina bat aurrera eramatekotan da biltza.

EKINTZAN KONPROMEZUA

Hauxe da "errefugiatuek" herriari eskatzen diotena: Ekintzan konpromezua. Donibane Lohitzungo "Jai Alai" pilota lekua jendez beterik zegoela "ETA Herria zurekin" eta antzeko oihuak ondo zeudela baina egun beste praxis bat behar genuela adierazi zuten. "Atea ireki norbaitek jotzen duenean, jaten eman eta lagundu". Helburura garamatzan burruka mota bakarrak laguntzea, alegia. Eta nazional independentzia burruka harmatuaren bidez soilik lortzen dela.

Monzonek bota zuen lehen mintzaldia "Meeting-jai aldi" honetan. "Askatasuna eta independentziaren aldeko burruka dagoelako "errefugiatuak" dira, eta gatazka hau irabazi arte hilak, presoak eta "errefugiatuak" iraungo dute" esan zuen.

Gurutz Jauregi, Etcheverry eta Koko Abeberry abokatuek hitzegin zuten geroxeago. Hego eta Iparraldeko kili-koloa adieraziz. "Amnistia ezinezkoa da betiko indar zapaltzaileak jarraitzen bada azken ekintzekin faxismoaren garai gogorrenak gogoraraziz" esaten zuen Jauregik. Abeberry eta Etcheverryk, beren aldetik, frantses boterearen politika alderdirakoa agertu zuten: OPF-RAK babes politikoa ukatu amnistia eman ez diotelaren frogak objektiboak eskatuz, e.a. Hau denaren aurka, juridiko harmez at, Ipar eta Hegoko mobilizapen herrikoiek burruka dezaketela adierazi zuten.

Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko Amnistiaren Aldeko Batzordeak mintzatu ziren jaialdiaren azken zatian. Azken

kadiren militarki hartzea guardizibil, armada eta polizien bidez. Egungo "demokratiko" egoeran Euskal Herria izan dela zerikusi handiena izan duena: ETA nahiz eta erakunde "minoritario" bat bezala zenbaitzuek hartu ez da hain "minoritarioa" herria atzetik baitu, eta erakunde hau izan da espainiol ekunde guztiei bidea erakutsi diena.

"Errefugiatuak ez gara etorri honantz paperak banatzera, burruka harmatuan parte hartzera baizik, honek erango baikaitu Euskadiren askatasuneruntz". ETA ez dela bakarrik erakunde bera, bere inguruan mugitzen den jende multzo handi hori ere bai, esan zuten. Eta jende honek ez duela, egun, inongo garantiarik. Beraiegatik ez balitz izan, Euskadiren ahotza askoz guttiago entzungo zela, azpimarratu zuten. "Ordenazaintzaileak" desagertu arte inongo

garantiarik ez dagoela. Egun, berriro espetxeak jendez betetzen ari direla. "Presoen askatasun fisikoa besterik ez dugu lortu. Euskara, sindikatoak, alderdiak, berdin jarraitzen dira..."

ETAK Herriari bakarrik eman behar dizkiola kontuak, ez Espainiako gobernuari, ez Hidalgo, ez Lasanta, eta ez inori. Herriari. Erakunde honek guardia-zibilak, Carrero, Araluce, Unceta.e.a. hil dituela. Bainademokrazia garantizatu egin behar dela, eta hau behar den bezala egon dadin guardiazibilak, Lasanta e.a. joan egin behar direla.

Ekintzan konpromezua eskatu zion ETAK herriari. Ondo zeudela "ETA herria zurekin" eta antzeko oihuak, baina egun beste gauza batzu behar zirela. "Atea ireki norbaitek jotzen duenean, jaten eman eta lagundu". Erradikalizatu egoera Autonomia lor dezagun. Baina ez nolanahiko autonomi burokratikoak, Sanidadea, heziketa, ekonomia kontrolean...gu geu gobernatzeko era. Estatuto hau Euskal langileriak gobernatu izan beharko zen.

Baina horretarako herriak ezin dezake manifestapenetan bakarrik jarrai gestioan eta burrukan ere parte hartu beharko luke. Nazional independentziara garamatzen burruka mota bakarrak lagunduz. Burruka harmatua alegia. "Bakarrik hauxe eskatuko dugu: utz diezagitutela gure lurrian bizitzen, eta gure lurra Euskadi da". P. IPARRAGIRRE

7an donibanen

Badakigu gu guztiok nola "errefugiatu" (edo desterratu) izaiteko (gainera "errefugiatu" izena beren herrian bertan harturik) zenbat oztopo frantzes autoridadeek jartzen duten.. Azken bolada honetan, nahiz eta errefugiatu izaiteko baldintza guztiak bete, jende askok ez du bere "errefugiatuaren" kartak hatzematen ahal. Eta beti eta zailago zaie. Horren kontra altxatzeko urtarilaren 7an "Euskal Besta" bat Donibane Lohitzunen apailatua izan da.

Ager dezagun nolako programa zuten, xehetasunetan sar gabe: eguerdi aldean Donibaneko urian manifestazio edo "desfile" gisa bat izan da: jende franko zen Donibaneko uriarendako, jendea kantuka ari zen. Gero Jai-Alaien bazkaria.

Arratsalde guztian: mintzaldi, bertso eta kantu.

Mintzaldi franko egon da: Montzon mintzatu zauku, Koko Abeberri, Gurutz Jauregi, Etxeberri, Maniort, errefugiatuen batzorde laguntzaileak. Musikan aritu direnak: San Anton abest-taldea, Mendibil, Lupe, Hibai di & Larralde... Honek gaueko hamarrak arte guti gora behera iraundu du. Rekondo, Pantxo & Peio, Etxamen di & Larralde... Honek gaueko hamarrak arte guti gora behera iraundu du.

Horrela "besta" bat apailatzea ez da gaizki, horrenbeste jende biltzea ere ez. Bainan, eta hmen dator kritika, besta hau HEGOALDEAN egina zen, eta katastrofa bat bezala hemengoei presentaturik, guti gora behera inposaturik. Hegoaldean dena zen gerturik, jendeak bazekien, hortakotz horrenbeste jende jin da. Bainan Iparraldean denek ez dute hori begi onez ikusi. Horrelako eguna egitea: ados! bainan gu ere hobeki kontsultaturik. Bertzelaz guk ez dugu hautarik, hegoaldean egina da dena, guk beraz fitsik erran gabe guztia irentsi behar? Horretan ez gatoz bat.

Hemen egitea erabaki zenutenez, gero, lehenik hemengoei galde behar; eta horrela gauzak hobeki, hemen ere (eta hemengo jendea ere mugiarazi behar delako) arazoa hobeki apailatuko litzateke.

Zeren "affiche" batzu Iparraldean espainolez jartzea ez da onhartzekoa!

Hori erran geroztik, auto-kritika gisa, galde genezake: zergatik gure aldetik ez genuen lehenago horrelakorik jadanik egin?

Hor nabarmen da bi aldeak elkarrekin franko dugula ikasteko, erakasteko, ikusteko, elkar laguntzeko, bainan batek bestea errespetatuz. KUKUSU.

gertaerak aztertu zituzten, bai politiko arloan (aurreautonomi hau zer den agertuz, gezurreren mugezak adieraziz) bai poliziak egindako "lanak".

Amaiera "errefugiatuak" eman zioten, etorri eta parte hartu zuten guztiei eskerak emanez. Ongi agertu zuten Eus-

ZAHARRARI OMENALDIA ZALDIBIN. Urte honetan sartzearekin batera, fetxa bat datorkit gogora. Ez, behar bada, hain hurbil legokeelako, baina inor oroit ez baledi, uste baino lehen genuke gainean, eta dagokion mailan eratzea, behar bezala ospatzea eta nerez duen eran erantzutea ez litzateke posible izango, aldez aurretik gauzak ikus ezik. Martxoaren zortiaz ari natzaizue. Nikolas Mendizabal Zaharra, hil zuten urtemuga duzue. Gure herriko seme trebe, gudari azkar eta gizon humil hark nahiko lukeen bezala prestatu behar genuke kultur zortziurren bat, bere heriotza egun inguruan. Haren alde zerbait egin gabe geratzea haren borroka saltzea litzateke. Nikolas eskaini behar diogun oparia, berak borroka egin helburuengatik, guk ere borrokatuko dugula eta saiaturko garel hitz ematea eta agintzea da. Eta hari oroitzarri bat eskaintzekotan, nik neuk kale bati haren izena ezarriko nioke.

Asmo hauk eta beste honelako batzu aurrera eramateko, herri osoaren laguntza da premia. Bakarka ezinezkoa da. Gure proposamena, oraingoz, mahaia lehenbailehen biltzea litzateke. Eta haindik hara herri osoa kezkaraztea arazo hontaz. Inork merezi badu **BISKIA** aurreko baita.

Komisio informatzaileak.

DAVIDEN ALDE ETA NUKLEAR ZENTRALAREN AURKA MANIFESTALDI BAT

Datorren 29an, eguerdiko 12etan Gaminizko (Plentzia) Astilleros enparantzan Daviden askatasuna eta nuklear zentralik ez dadin egin eskatzeko manifestaldi bat ospatuko da.

Jose David Alvarez Lemonizko zentralaren aurka ekintza bat egiterakoan tiro batez zauritua izan zela, gogora dezakegu. "Confederación Internacional de Derechos Humanos"ak debekatua duen bala mota batez zauritua izan zen. Arrazoi honengatik poliziak oso larriturik haren etxera bala bila joan ziren. Familiak deusik jakin gabe, bala eman zien eta froga garrantzitsu bat galdu zuten. Une honetan Daviden egoera iluna da. Heriotza aurrean aurkitzen da eta Basurtoko Ospitaletik irtengo balitz gartzelara eramango lukete; modu batez Lemonizko nuklear zentralaren aurkako burrukan beste irtenbiderik ez zutelako ikusten aurkitzen da egoera horretan. Laster funtzionatzen hasiko da eta orduan zentrala geratzea ezinezkoa izango da. Utarrilean uranioa ekarriko dute, esaten denez behintzat. Horregatik, datorren 29ko manifestaldian "David askatu" oihuaren ondoan "Nuklear zentralik ez, ez, ez" esatea garrantzitsua izango da; honela dio deia egin duen komiteak.

IPARRETARREN AHOZ. Ondoan doan agiria jaso dugu eta dagoenean ematen dugu Iparaldeko talde horren ekintzen berri jakin dezagun.

"Nahiz kasetak ez aipa, azaroaren 10ean Atarratzen egin ekintza bere gain hartzen du **IPARRETARRAK** taldeak.

ZERTARAKO? Manera hortaz nahi ükan dügü irakutsi ez dügüla untza iküsten Euskal Herriko eta Ziberoko bortietan ihiztekak ekar-ten din komertzia.

Ziberun, urte oroz, "Syndicat de la Soule" delakuak biltzen du hüllan laueta hogei eta hiru milliun zahar ihiztekatik.

Zertan ebiltzen ditu sos horiek oro?

—Bide egiten mendi gaine oroetan haik saltzen dutin ihiztekak lekien hobeki baliatzeko.

—Irati-ko xalen egiteko, norendako?

—Urrietan Basabürian ikusten ahal da ihizlari arrotz eli bat zoin aberatsago beren auto handiekin, usu beren bigarren emaztekin ibiltzen dira etxan bezala!

Prefosta, halako gaizak ikusiz Ziberotarrek ez dira habaro nausi beren lurretan. Nula hun har hori?

Ziberotarrek ez dügü iküsi nahi gure huntarzunak saltzen jaun haundi eli baten sakolen betetzeko.

Nahi dügü uken gure lurretan bizitzeko ahal.

URTE OROZ, ursuk horra dira. Gu ere hein gisa hemen izanen gira. Hori izan dadin abisu ttipi bat baizik.

Galdatzen dügü egiazko politika Ziberoko artzainak, laborariak, langileak, gaztek bizi ahal giten gure herrian.

Ziberotarrek nahi dugu bizi gure herrian.

IPARRETARREK"

GUIPUZKOAKO EMAKUMEAK ELKARTZE BIDEAN. Hona emakume talde batek bidali digun deia: Lexona aurrerapen bat izan zen: "Orain, gure eginkizuna, Euskal Herriko emakume guztien kontzientziak esnatzea da". Eta hau betetzeko, Gipuzkoan, dugun arazorik larrienetako bat, zatiketa da. Lexonan, hau aztertzen genuelarik, Gipuzkoako Batzarrea sortzea beharrezkoa zela pentsatu genuen. Beraz, emakume guztiei dei egiten dizuegu, larunbatez, hilak 14, Tolosako Sakramentinoetan, arratsaldeko 5etan eginen dugun bileran parte hartzera.

Talde feministak, independenteak, Gipuzkoako emakume guztiak, **BAT GAITEZEN GUIPUZKOAKO BATZARREAN!**

HERRIA ARGITU BAI, ENGAINATU EZ. Hau diote Bermeoko "GARBOLA" mendi elkartekoek. Olentzeroaren antolaketa dela eta, izugarrizko iskanbilak izan dituzte. "SKAUT"ekin. 1973. urtetik, talde honek eta beste batzuren artean eratan zuten. Baina, 1977ko Olentzeroa, GARBOLAK bakarrik eratu zuen. Eta hemen hasten dira iskanbilak eta salaketak: alderdikeriak, bereganatzeak, e.a... bu-ruz, GARBOLAKoek diotenez, salaketa horik ez dira egiak. Elkarrekin honetan, edozein talde eta ideologietakoak sar daitezke eta beste-tik, edozein taldek Olentzeroa antolatzeko eskubidea duela esaten dute.

Dirua norentzat biltzen den, Olentzeron doazenean zein eranskailu eraman behar duten, etabarri buruz ere badute zer esanik. Dena dela, iskanbila hauk gure Herriko leku gehienetan sortu ohi dira: herriko festak direla, gazteen astea, etab... Arazoa ez dela okertuko uste dugu, eta lehenbailehen konpondurik aurrera jarraituko direla.

TXILE

MIREko bat mintzo

"Iraganalditik alde egiteko ere, oraingo egoeraz hitzegin beharra dago. Iragana oso garrantzitsua dela uste dut, gauza asko erakutsi baitugu bainan, hartaz gauza asko idatzi dira, liburu asko argitaratu, el-karrizketak, etab. beraz, iraganari buruz gauzak argi eta garbi daudela uste dut. Orain beharrezkoena, Txileko gaurko egoera agertzea da, Txileko Herria nola bizi den jakitea diktadura faxista pean". Hone-la hasi zitzaigun mintzatzen MIREko militante bat. Euskadin aurkitzen denez, elkarriketa bat egitea pentsatu dugu. Elkarriketa hau, azken gertakizunak -erreferenduma- baino lehenago egina dago. Bes-te atal batetan ikuituko ditugu beste gaiak.

27 urte ditu. Detenituta eta zigortua izan ondoren, zenbait hilabete espetxean pasa zuen, ezagun batzuren eraginagatik laster kaleratu bazuten ere. Akusazioak, MIREko militante izatea, Hospital klan-destinoen eratzailea eta Unibertsitateko eraikuntzak kolpatzea ziren. Tortureta, ez du hitzegin nahi, berak esan digunez guk ere aski ezagutzen baititugu, leku guztietan tortura, tortura baita. Arazo mingarri bat "desagertuena" ikuitzean hau dio: "desagertuen arazoa oso larria da eta momentu hauetan burruka oso gogorra, jendeak ez baititu hildakotzat hartu nahi."

Allenderen erortzeari buruz, denbora luzez mintzatu zaigu, bainan eta berak zioen bezala, denok ezagutzen dugu Irailaren 11 hartan gertatua eta hura gertatu aurrez egin gabe gelditu ziren hainbeste gauza. Minez eta barne erretasun handia-ekin hau dio: "gerra zibilaz, erresistentzi harmatuaz hitzegiten bazen, egin zedila! Herri osoa harmatua egon bagina, behar bada ez zen horrelakorik gertatuko, bai-nan kontrairaultzaileak irten zirenean, itxaroten gelditu besterik ez genuen egin ahal izan."

**Gaurko egoera
Nola iritxi dira**

Txileko herriak, burruka era berriak Naurkitu ditu eta gehiagotzen doa; hemen, irudimenak paper garrantzitsua jokatu behar du. Txileko Herriak horrelako egoerarik ez zuen ezagutzen, Txileko usuario demokrata izan baitu. Golpearen ondoren, eduki dugun erreazio motela, usuario honek ere asko eragin du. Pinochetek bote-rea hartu ondorengo hiru urtetan, gauza guztiz lo hartua zegoen, jendea beldurrez, paranoia handia zegoen, mesfidantza, inork ez zuen hitzegiten, benetan egoera beldurgarria zen hura.

Bainan noski, egoera hau logikoa zen. Detentzioak, torturak, desagertzeak, eta-barrek eragin zuten egoera hau. Erailda-koak kasik etxe guztietan zeuden, herri guztietan, beraz kolpea gogorregia da, oso

Soluzioak, Herriaren barnetik irtetzen dira. mingarria.

Bainan pixkanaka, Herria zutitzen ha hasi da, gauza txikietan izan bada ere. Eta hemen elizak paper garrantzitsu bat joku-tu du. Nik ez dut eliza katolikoarekin zer ikusirik, bainan apaiz eta monja asko egon dira bizia jokatz, expetxeratuak izan dira, kuadro politikoei laguntzeagatik. Adibidez, "Comité de Cooperación para la Paz en Chile" delakoak lan handia egin zuen. Bainan, ezker alderdietako jen-deak zuzentzen zuela esanez Komite hau poliziak desegin zuen. Cristian Bref zen zuzendaria eta egiten zuten lana, presoetan finkatzen zen, desagertuak zirelarik ekintzarik garrantzitsuena. Errepresioa eta DINaren infiltrazioarekin dena lurpe-ratu zuten eta elizak "Vicaria de Solidari-dad" delakoa sortzen du, erradikaltasun

gutxiago duena. Lehenagoko kuadro poli-tikoen orde, funtzionario burokratiko batzu jarri dituzte. Bainan, herri mailan, hazia botata zegoenez, pentsakera honen aurka irtetzen da, beste era aurrerakoia go batzu sortzen hasiz.

Bestetik, alderdi politikoak -oso kol-patuak izan arren- berestrukturatzen has-ten dira. Hau duela urte bete gutxi gora behera. Partido Comunista, Partido Socia-lista (Allenderen alderdia zenez, kolpatue-na), MAPU (Movimiento de Acción Popu-lar Unitario). Alderdi honek kuadro kato-liko asko duenez, elizak laguntza handia eman dio. Democracia Cristianaren zati-keta bat da eta azkenik gu, MIR. Erakun-de gaztea eta esperientzi gutxi duena. Kuadro garrantzitsuenak erori zitzaizki-gun. Erail ez zituztenak, preso, atzerrian edo desagertuak daude.

Gaurko Txileko gauzarik adierazga-rrienetako bat, kapitalaren handitzea da. Hau, diru faktore bidez lortu du Junta Militarrek: laneko superesplotazioa, gastu ekonomikoaren gutxitzea eta Ipar Ameri-ke-tako Banku Pribatuek (Banc Of América, Banco de Boston, etab.) eman dizkioten prestamoak. Bainan gauzarik gogorrena, laneko superesplotazioa da. Gure diruak gorakada handia egin du, bainan herriaren gosearengatik.

Miseriak eta goseak, herri guztia uki-tu du eta indar berriz agertzen zaigu. Gaur, asko eta askok, heriotza beldurrik gabe hartzen dute. Semeak, familià eta etxea dutela badakite, bainan egoera itxa-ropen gabea dela ere bai eta belauniko eta gosez bizitzea baino, bizia duintasun pix-ka batekin bukatzea nahiago dute. Masen erradikaltasunak, askotan, kuadro politi-koena gaintzen du. Garbi ikusten da le-henengoak hauzo laborari eta proletargo-eta joaten direnean, errealtateaz hitzegi-tera, irakastera, izugarritzko erradikaltasu-na nabaritzen dute. Eta honek bi arrazoi ditu: herriak duen kultura historian zehar lortua eta egoera larria; haurrak, indarrik gasta ez dezaten ohean edukiz, jateko ogi-rik gabe, etab...

Bestetik eta, gizarte kapitalista eta

zapaltzaile guztiek egiten duten bezala, alienaziorik ez da faltatzen. Eta gaur kontzientzia dutenek ez dute galduko baina, atzetik datoztenak, burruka jarraitu behar dutenak, kontzientzi gabe badatoz, galduak gaude.

Txilen gaur, 15 edo 20 urteko estrategiaz hitzegiten da, daramagun 4ekin, 11tik 16 urtetarako burruka gelditzen zai-gu.

Alternatiba zehatzak

Gaur bi alternatiba ematen dira. Lehenengoa, Luis Corvalan, Partido Comunistaren idazkari Orokorra, atzerrian, Democracia Cristianarekin elkartasun taktiko bat planteatzen du. Bere deklarapenean honela zioen: 5 urteko lan lu-rrazpikoa. Partiko Komunista, noski, ilegalitatean jarraituko luke. 5 urte hauen ondoren hauteskundeetara deituko litzateke.

Beste planteamendua berriz hauxe da: Ezker guztiak, Partido Comunistaren zati handi bat ere barnean delarik, faxismoaren aurkako fronte zabal bat osatzea; batez ere erresistentziko komiteen osaketarako. Burruka luzeaz eta "Cono Sur" delako estrategiaz hitzegiten da; Argentina, Uruguay, Paraguay, Bolivia eta Chileko estrategiaz. Parte hartuko genukeen alderdiek hau izango ginateke: Democracia Cristiana, Partido Comunista, Partido Socialista, MAPU eta gu, MIR. Hiru burruka maila ezarri nahi dugu. Legala, batez ere eliza eta sindikato demokrata kristauetan sartuz, hau Juntarekin kontraesanetan sartu direla ikusirik. Erdi ezkutuko lana, propaganda, argitaldaria, etab., eta azkenik lan ezkutukoa. Hau batez ere, erresistentziko taldeen osaketan zentratuko litzateke. Lana oso makala eta zailtasun gaitza duena. Lan hau egiten duen jendea, garbia izan behar da; momentu guztietan erabateko zuzentasuna agertu behar du, mugikorra izan. Lan hau denak oso zailak dira. Legalitateak uzten duena oso estua da, ekintzak zabaldu badu ere. Baina Juntak ezin du Estado de Emergencia kendu, zeren momentu honetatik, alderdi politiko eta Herri osoak aurrerakada handia emango bailuke.

Azken alternatiba hau aurrera ateratzeko, alderdi politikoen arteko elkarriketak aurrera doaz; nola buru mailan hala base mailan eta etorkizuna aski argia ikusten dugu. Hemen gauza batek eragin digu: zorigaitzak. Eta zorigaitz berdinaren aurrean gauza asko desagertzen dira, zorigaitzak batu egiten gaitu. Allenderen garaian, etorkizuna zorionez beteta ikusten genuenez, ez ginen batu eta hona hemen gertatu zitzaiguna. Lehenago esan dudan bezala, iraganak zerbaitetarako bali- o izan badigu, ikasteko izan da.

MIR (Movimiento de Izquierda Revolucionaria)ren gaurko egoera

MIR, 65-67 bitartean sortu zen, Concepcione-ko Unibertsitatean. Partido Socialista, Espartaco eta Vanguardia Revo-

lucionaria Marxistako ezakortekin osatu zen, ikasleak eta pobladoreak zirelarik militante gehienak. Pobladoreak, Txilen klase sozial bat osatzen dute. Hauk, landatik alde egindako nekazariak dira. Hirietara iritsi eta lanik aurkitzen ez dute- nez, kartoi eta latorriekin egiten dituzten txabolatan, kanpamentu gisara eta hirietako inguruetan finkatzen dira. Normalki, emakumean lanetaz bizi izaten dira. Hauk, etxe, arropa etab. garbitzen lana egiten dute eta gizonak lana aurkitzen saiatzen dira; inoiz aurkitzen ez duten lanaren bila.. Zabor baldeetan aurkitzen dutenaz jaten dute. Goizetan, ikuskizun tristeak izaten da. Denak jate- txetako zabor baldeetan uxarrean, honela bizi dira. Baina, klaerik burrukalaria- na da, aursartenak, paparra jartzen dutenak, kontzientziatuak. Haiek hau esaten dute: hiltzen bagaituzte, zer gal- du behar dugu? Inoiz ez baitugu ezertxo ere eduki?

Orain, lekukotasun bat eman nahi dut: MIREk gaur esistitzen du Txilen; funtzionamenduan dago; badu estruktu- ra; bere Komite Zentrala, Komite Politi- koia eta barne Ordezkaritzarekin, bere basea; gauza aurrera doa. Gu, MIREko- ek, han egiten ari garenen ezagutzagaba- tasun osoa dager. Askok zera uste dute: dena bukatua dagoela, MIR-ik ez dela, denok hilak gaudela. Hau zeharo gezu-

rra da. Jende asko erori dela, egia da, baina jende berria ere sartu da, aurre- ra jarraitzen dugu.

Gure alderdiak azken hiru urte hau- etan lan egin du. Kolpearen ondorengo hiru urtetan, aski gaizki ibili ginen. Adi- bidez, seguritate mailan, izugarritzko erruak ukan genituen. Erru hauek zu- zendari gehien heriotza ekarri zigten. Hauen artean Miguel Enriquez, Alder- diko ideologoa eta Idazkari Orokorra. Hau, beste hiru lagunekin, batera, San- tiagoko hauzo batetan erail zuten, 1974.urtean. Hura, hondamen izuga- rria izan zen, informazioa, infrastruk- tura, etab. erori zen.

75. urtean, Maloc izeneko herri txiki batetan, eman zuen DYNak bere bigarren kolpe gogorra. Roberto Perez, Alderdiaren bigarren gizona erail zuten, MIREn fundatzailea, baina he- men ez zen ezer erori eta gainera Andres Pascal, momentu horretan alderdiko Or- dezkar Orokorra zenak alde egitea lortu zuen, Nelson Gutierrez, Komisio Politi- kakoak bezala. Hauk atzerriaratu beha- rean aurkitu ziren, oso kritikatuak izan- ez. Dena dela, kolpe hau nazional mai- lan zatiturik utzi gintuzten.

Burruka harmatuari buruzko MIR- en alternatibaz hitzegitean, hau zioen: Lehenago esan dudan bezala, oso ahu- duak gelditu ginen eta maila guztietan

"Cono Sur" delako estrategiaz hitzegiten da. Zer ikusi handia baitugu denon arte- an.

noski. Bainan aurrera goaz eta burruka harmatu mailan ere aurrera jarraituko gara. Hau behar beharrezkoa da eta Pinochetek eman zigun kolpea ikusirik, garbiago ikusten dugu harmen beharra. Bainan denak du bere momentua eta

honek ere bai. Beharrezkoa ikusten dugunean, hasiko gara. Gai honetaz, ez zuen argibiderik eskaintzen, klandestinitatea, seguritatea, etab. askotan aipatzen zituen.

Hau da beraz, MIREko militante

honek esan diguna, eta elkarrizketa hau berak askotan aipatu duen hitz batzuren bidez bukatu nahi genuke: Soluzioak, Herriaren barnetik irtetzen dira.

L. AUZMENDI

pinocheten erreferenduma

Allenderen erorketan garrantzi handia ukan zuten atzerriko estatuek laguntza ekonomikoa eta politikoa ukatu zizkiotelako. Orain Pinochet ere arazo berdintsuekin aurkitzen da, bainan ez da ezkerrekoa eta boterea zuzentzen jarraituko du, inperialist indarrak ez baititu arriskuan ezartzen. ONUko bilera batetan larogeieta zortzi estatuek kondenatu dute Txileko egoera, hasi EE.BBetatik eta Sobiet Batasuna arte, Suedia, Mendebaleko Alemania eta Japoniatik igaroz. Gero, Ipar Ameriketarak eta Venezuelak ukatu egin diote Banku Interamerikanoak eman behar zioan prestamo bat. Presio honen bidez Carter-ek Txileko itxura zapaltzailea aldatzea nahi du, demokratikoagoa emanez.

Hau dela eta, Pinochet eta bere junta militarra mundutik aislatuagoa geratzen ari da. Era berean, berari laguntzen dion klase soziala ere aislatzen ari da, nahiz oraindik kolpe militarren fruituak bereganatzen ari.

Behin "kolpe militarra" emanez gero Keynesen politika ekonomikoa baztertu egin zuten eta monetalzailei dagokiena aplikatzen hasi ziren, nahiko diru sortuz. Ondorio bezala superinflazioa izan da. Era honetan, alokairuak prezioak baino mantxoaigo igo direlarik, irabazien tasa haunditu egin da, garaile multinazionalak eta Txileko goi mailako burgesia irteten direlarik. Inflazioa ehunetik gora ukan duten urteak izan dira:

Burruka harmatua beharrezkoa da, momentua iristen denean hasiko gara.

Junta legitimatzea

Pinochet eta berak zuzentzen duen junta militarra herriak "onhartztea" behar zituen. Era honetan atzerrian duen itxura ere hobetuko zela uste zuten, zeren herriak baieztokoa emanez lasaia goberna baitezake eta atzeritarrei agertuko die

Txileko herria juntarekin dagoela.

Beraz, testoiaguru honetan juntaren legitimazioa egin beharrean zeuden eta honetarako erreferendum bat antolatu zuen Pinochet jaunak. Zalantzarik ez, erreferendum hori egin aurretik irabazirik zutela eta hala gertatu da, ehuneko 70 baino gehiagok boza Pinocheten alde eman duelarik.

Balance provisional: 79% "sí"

CHILE: AMPLIA VICTORIA DE PINOCHET

"Hemendik aurrera ez dugu hauteskunderik behar 1986. urte arte. Bien bitartean, denak lanera politika alde batetara utziz". Hau esan zien Pinochetek.

Pinocheten etsaiak

Lehen etsai asko bazuen ere, orain ez da guttiago aurkitzen Pinochet diktatorearen ondoan. Adibidez junta militarrek bi buruzagi-airarmadako buruzagia eta flota-koa erreferendum honen aurka agertu dira, hauen boterea mugatu egingo baita, Pinochetena handituko den bezala. Hauek diotenez, erreferenduma egin ala ez egin berdin omen da; atzerritarrak faltsoa dela esango omen dute, erreferendum horretan ateratako emaitza.

Beste aldetik, Frei jaunak, antzinako lehendakari demokratikistak, erreferenduma kondenatu egin du eta lau urte hauetan ixilik egon ondoren, azkenik, mintzatzea ausartu da eta juntaren politika kondenatu egin du, ezezko boza emateko eskatuz.

Eliza ere ez da aho itxirik geratu; juntaren aurka agertu da. Zer esanik ez Fronte Herrikoian zeudenen aldetik; hauek manifestapenak antolatu dituzte beren haserre agertuz. MIRek ere zenbait ekintza militar egin eta komunikatuak irakurri ditu irrati bidez. Alderdi guzti hauk (Ondoko artikuluan agertzen den bezala) beren berestrukturaketa egiten ari dira.

Milioi bat Txiletik kanpo

Junta militarra boterearen jabe eginez gero, milioi bat Txiletarrek ihes egin dute. Munduko estatu askotan banatuta daude. Hauek ez dute posible boza ematerik izan, nahiz batzu enbaxadatar boza ematera joan arren. Gainera, edonongo diktaturapean bezala, Pinochetek bere etsai politikoak atzerri-

zaleak bezala jotzen ditu, Txile maila ez dutenak bezala.

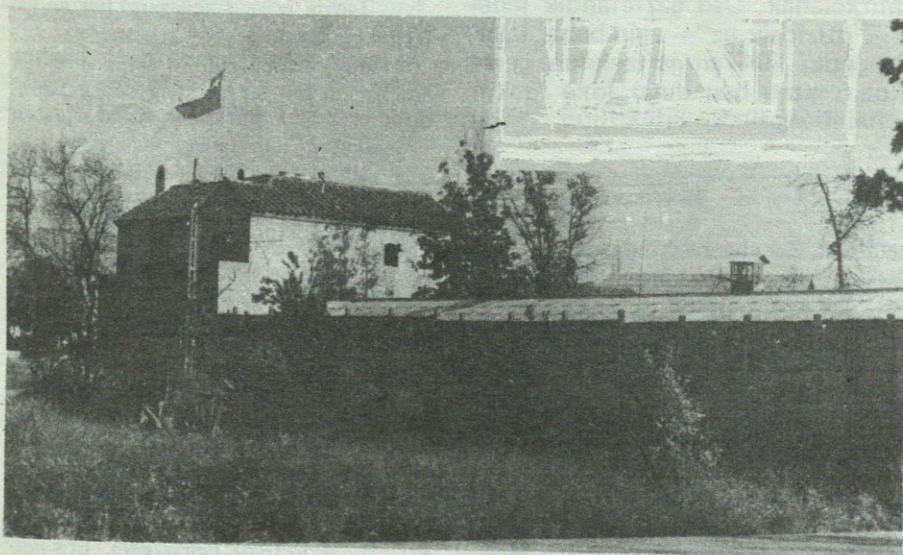
Beste aldetik, Txilen ez dago zentso elektoralik eta ez da posible izan jakitea zenbatek boza eman duten; karnetaren bidez kontrolatzen ziren bozemaileak. Beraz, bozemaileen portzentaia jakitea ez da posible, guttiago lehen aipatu den milioia kontutan hartzen badugu.

Leku guztietan tortura, tortura da.

Behin erreferendumaren emaitzak ezagutuz gero, Pinochet honela mintzatu zen: "Hemendik aurrera ez dugu hauteskunderik behar 1986. urte arte. Bien bitartean, denak lanera politika alde batetara utziz". Garaile baten hitzak dira eta esana egin behar.

B. BAKAIKOA

Erail ez dituztenak, preso, atzerrian edo desagertuak daude.

"Gaur politika aitatu gabe ezin da kantatu, baina orduan horrela egin behar dena".

oinharrizko euzkara

gerra osteko bertsolaria

"Nahiago nuke pasata balego" dio Joxe Joakin Mitxelenak hilaren 22an Donostian eskainiko zaion omenaldiaz; urtero bertsolari bati eskaintzen zaion omenaldia. Izan ere, itxuraz patxadakoa dirudi baina nerbioz samarra dela aitortzen du Mitxelenak. Oso gaztetandik lanean eta bertsotan hasia. Mila lan gogor —"ofiziorik ez"— egin behar izandakoa; lan kondizioengatik borrokatzeagatik 1947an gartzelaturik, gerra ondorengo bertsolaririk ospetsuenetakoa... guzti hau dugu Joxe Joakin Mitxelena. Baina berak kontatuko digu hainbat gauza.

—Oiertzungo Iturrioz hauzoko Makuso baserrian jaio nintzen 24ean. Baserri kaskarra zen gurea eta aitak kanpoan lan egiten zuen, Errenteriako fabrikari. Bi senide bakarrik ginen eta bestea hil zen. Ama bizi da oraindik, jaiotetxean, 82 urterekin.

Eskolara joan behar nuen garaian, 8-9 urterekin, hauzoan zegoen "Sindras Mitxelena"n, sagardotegirik zaharrenetakoa, hasi nintzen lanean, botilak garbitzen...

—Gerra hasi zenean hamabi urte izango

zenituen. Zer gogoratzen duzu garai hartaz?

—Gerra garaian gure baserrian erreketak zeuden. San Marxosko fuertean berriaz gorriak —badakizu, horrela deitzen zitzairen orduan—. Egun batetan erreketek esan ziguten etxetik alde egiteko gaua pasatzeko, San Marcastik kainoi bat gure etxe aldera begira zegoela eta. Guregatik etxean geratuko ginen, baina agindu ziguten bezala egin genuen eta osaba baten etxera joan ginen gaua pasatzera. Baserrian bizi ziren beste hi-

ru familiek ere berdin egin zuten. Hurrengo goizean baserria deseginda zegoen. Kanpotik ez zuen itxura txarrik baina barruan lehertu zen kainoikada eta dena txikituta utzi zuen. Ezer gabe geratu ginen.

Gerra oso gogorra izan zen gure alde horretan. Hiru hilabete pasa zituzten Oiertzungo Errenteriaraino. Hala ere, orduan bazegoen oraindik jatekorik. Ondorena izan zen txarragoa.

1947an huelga Pasaian

Hamahiru urterekin Pasaiko Luzuriaganean hasi zen lanean Mitxelena. "18 kilometro oinez egunero, etxetik lanera eta lanetik etxera". Orlandonean, ere aritu zen "13 erreale irabaziz". Hamasei urterekin berriaz gailetak egiten Errenteriako "Olibet"en.

—Errazionamentua zela eta, urte erdia itxita egoten zen. Lanean ari ginen gosea kentzen genuen eta hura bukatzen zenean, mendira edo harrobira joan behar lanera. Gero Pasaiko portuan hasi nintzen, deskargan, eta hogeitabat urte egin nituen han, orain dela hamahiru urte arte. 100 kiloko zakuak ibili behar izaten genituen, dena eskuz. Gartzelan ere egon nintzen garai hartan. 1947an 14 erreale irabazten genuen; zortzi ordu baino gehiago lan egin behar eta eskatu genuen horrela izatez gerotan 18 erreale ordaintzeko. Egun batetan, zortzi ordutatik aurrera huelga egin genuen. Orduan hartu denak —ehun eta hirurogei baino gehiago ginen— eta Ondarretako gartzelara sartu gintuzten. Ez zegoen nahiko leku denontzat eta bi laguneko zeldatan zazpi lagun jarri gintuzten. "A cero" moztu ziguten ilea denori eta han egon ginen, batzu 10-15 egun; beste batzu, gerra garaian gorrikin ibiliak zirenak, bi-hiru hilabete.

Orduan hasi ziren irratitik anuntzioak egin eta kanpoko jendea, Salamancakoak eta, ekartzen portuan lan egiteko.

—Larria izango zen garai hartan gartzelan egotea, ez?

—Bai, baina nahiko lasai geunden gu, bagenekien ez genuela delitu haundirik eta. Gainera andregai ere joaten zen paketea eramatera...

—Ehun eta hirurogei lagun harra-patzea golpe haundia izan behar zuen ba Pasaian inguruetarako. Protestarik ez al zen izan?

—Ez, orduan jendea belarriak makurtuta zebilen, badakizu, eta ez zuen inork protestatu.

Beste lan bat ere izan zuen Mitxelenak —bere herrian tradizio haundia duen lana— Pasaiko portuan zebilen bi-tartean: kontrabandoa.

—Bat ohitzen bada utzi ezin den lana da hori. Baina gizon fina izan behar da, kontzientzizkoa. Hor ez dago pape-rik, hitzetan fiatu behar zara. Eta jende txar asko ere topatu dut, lan horre-

"Bertsotan oso ohitura ezberdinak ziren lehen. Dozena bat bertso botatzen zuen bakoitzak segidan, askotan gaia jarri gabe ere".

tan aritu behar ez zuen jendea:

Tabakoa, whisky eta botikak —hona iritsi ziren lehen penizilinak— pasatzen genituen gehienbat. 25 urtez aritu nintzen horretan baina azkenean, hiru multa ere ordaindu behar izan nintuen, "muy vistos" geunden eta utzi egin nuen.

Gerra ondoan, plazara

—Urrutira joan gara, ordurako hainbat urte bazeneraman bertsotan. Noiz eta nolatan hasi zinen?

—Txikitandik sentitu nuen afizioa. Aitona ere bertsolaria izan behar zuen —haren besotakoa naiz ni—, baina ez nuen ezagutu. Osaba batek eramaten zituen bertso-paperak etxera eta horiekin eta gero lagunartean, bildu, haiek puntuak jarri eta nik erantzun, horrela hasi nintzen.

—Eta noiz plazaratu zinen?

—Hamalau-hamabost urte nituela, 1939an, festa bat prestatu zuten Oiarzunen gerraren bukaera ospatzeko. Zaiburu eta Telleri-Txiki erreteriarak eta Oiarzungo Ibañez ziren bertsolariak. Ni inguruan nintzen eta lagunak hasi ziren "honek ere kantatzen duela" eta horrela egin nuen lehen saioa jendearen aurrean.

—Oso gazterik hasi zinen. Nortzu zenituen garai hartan bertsolari lagunak?

—Lehendabizi Zaiburu zaharrarekin ibili nintzen. Gero Basarri, Uztapide eta Lizasorekin. Honekin asko ibili izan nahiz eta lagun ona izan dut beti. Geroago Azpillaga ere hasi zen.

—Oiartzun bertsolari herria dela entzun izan dut. Ez al zenuen han bertakoa lagunik?

—Bertsolaria sagardotegian sortua dela esaten dute eta Oiartzunen izan omen dira —nik ez ditut horrenbeste ezagutu— hogeita hamaika sagardotegi garai batetan. Eta Oiartzunen badira bertsolariak, noski. Hor dugu Koxme Lizaso. Eta Lexoti ere bai. Hau aspaldiko laguna dut. Mutil zaharra, herriko kale garbitzailea da. 47 urterekin hasi zen langintza horretan. Berak esan zidan, 47 urte horik lanerako preparamatzen pasa zituen. Baina nonbait ez zen ondo preparamatu. Orain 52 urte ditut eta bost urte horietatik erdiak bajaran pasa ditut.

Politikarik aitatu gabe

—Gerra ondorengo urte haietan, zegoen zapalketarekin, nola moldatzen zineten bertsolariak?

—Gaur politika aitatu gabe ezin da kantatu, baina orduan horrela egin behar dena. Zepai zen zerbait esaten zuena. Sentitu, euskaldun sentitzen ginen; orain ager daiteke hori baina orduan ezin. Euskaldunen loreak igartu egin ziren kanporako, barruan bai, baizeuden, baina...Guk, euskara maite ge-nuen.

—Zuk esan duzun bezala, gaur ez da bertsorik egiten politikarik aitatu gabe, zer iruditzen zaizu gaurko bertso giroa?

—Pixka bat ukitu beharrezko gaia da politika, baina bertsotan beste gauza asko kanta daiteke. Politikaz do- zenerdi bat bertsotan edo aritzea, ondo baina herriak gauza asko ditu hortik kanpora esateko.

Bertsotan ohitura oso ezberdinak ziren lehen. Dozena bat bertso botatzen zuen bakoitzak segidan, askotan gaia jarri gabe ere bai. Gu lehengo bertsolarien tankerakoak ginen gehiago. Guregandik gaurkoetara ezberdintasun haundiagoa dago haietatik guregana baino. Elkarri kantatzen genion edo herrikoen bati, badakizu, herrikoei bertako bati buruz aritzea gustatzen zaie.

—Eta ze tokitan ibiltzen zineten gehienbat?

—Gipuzkoa guztian eta Nafarroako Baztanen, Lekunberri aldean... festetan ia beti. Txokorik maitatuena Hernaniko Ereñozu dut; sanantoniotan joaten ginen hara; 47an huts egin nuen, gartzelan nengoelako. Hernanira sanjuanetan ere joaten ginen. Orioko Lizargarate ere gogoan dut; sanmartinetan joaten ginen hara, oilasko jana eta izaten zen.

—Gogokoen zenituen herriak eta festak aipatu dituzu, eta, momentu txarrak?

—Momentu txarrak gehiago izaten ziren. Bai, nahiz eta asko ibili, beti gelditzen da larritasuna jendearen aurrean aialtzeko. Hala ere sasoi batetan, gaz-

"Nahiz eta asko ibili, beti gelditzen da larritasuna jendearen aurrean aialtzeko".

tetan bertso gehienak gogoz botatzen nituen. Orduan, bidean eta nonahi ateratzen zitzaidan bertsoa...

Jaungoikoak emandako dohai bat da. Zenbat eta gehiago jardun, erratasun gehiago izaten duzu, baina iturria behar da, gainerantz jai dago.

Bertsolaritzat jarraituko du

—Behin dohai hori izanez gero, zer behar da bertsotan aritzeko?

—Garrantzitsuena bertsotarako egun ona izatea da. Askotan gauza huts batetatik ateratzen zaizu bertsorik one-na; izen bat entzunez gero... Aurrean jende asko izateak ere animoa ematen du.

—Bestalde, ondo bazkalduta egote-ak eta izango du zerikusirik, ez?

—Bai, bazkal aurretik kantatzez ge-rotan, ondo gosalduta izan behar du. Erraztasunik haundiena, gaur joan toki batetara eta bihar, gosari on bat egin eta beste batera kantatzera... Baina hori gaztetan zen, orain parranda bat egin eta tristatu egiten gara.

14-15 urterekin plazaratu zen Mitxelena ber-
tsolari bezala.

—Gogoratzen al duzu bereziki zure bertsoren bat?

—Ez, ez naiz behin ere izan bertso-ak gordetzekoa, ezta eskribitzekoa ere, baina liburu bat egitea eskaini didate eta egingo dut, lana pixka bat utzi eta eskribituko du.

—Zuk zerorrek bertsogintza pixka bat utzia duzu azken urteotan, baina nola ikusten duzu bertsolaritzaren etorkizuna?

—Bertsolaritzak segitzea herria cus-kalduna izatearen esku dago. Herriak euskaraz egiten badu, orduan badago bidea bertsolariarentzat. Entzulerik ez badago, ezer ez. Baina bertsolaritzak segituko du.

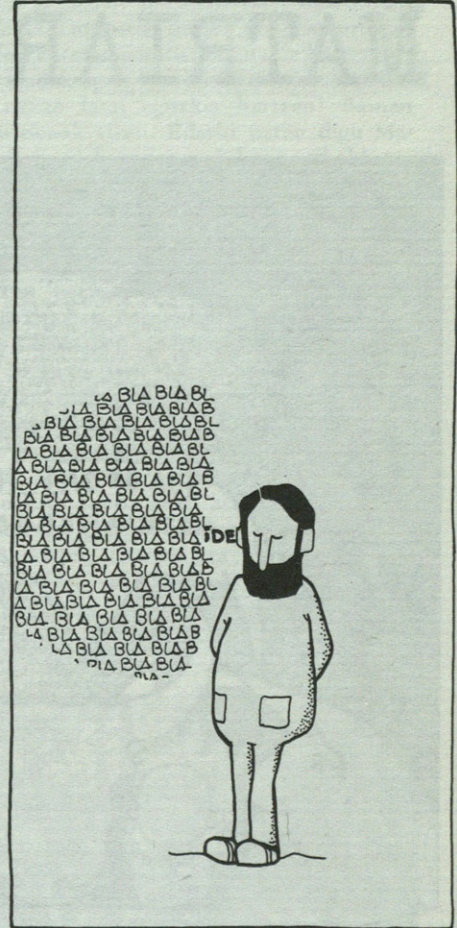
ELIXABETE GARMENDIA

Donostiako estiloa.

AUZMENDI

AUZMENDI, Sastre. Vergara 1.

MATRIARKAGOA DELA ETA...

Iragan diren Euskadiko emakumeen topaketetan, interes handia sortu zuten gaia zera izan zen: Patriarkagoa, bere sorrera ea zergatia. Bada, gai honekin gehientsuenetan bat eginik datorren beste kontu bat matriarkagoa, alegia. Euskal Herrian izan al da matriarkagorik?...Duela urte bete Joxemiel Barandiarenekin izan genuen elkarrizketatik zenbait datu eskaintzen dugu gaur, gai hontaz erreflexionatzeko baliagarri gerta dadin.

Euskal emakumeen baloreaz hitzegitean Euskadiko emakumeen papela hitzegitean, berehala esan ohi da edonori entzun ere. "bai, ba Euskadin matriarkagoa ezagutu izan da", "matriarkagoa aroa gure herriak izan baitu" eta nahiz ez jakin noiz eta zer eratakio izan den, askoren burutan euskal emakumeak historian nolabaiteko eragina gure gizartean izan duela dago. Eta nolabaiteko eragin hori garrantzitsua izan ote den pentsatzen da. Azterketa edo analisis seriorik eskuan ez eduki arren, badakigu jakin inon ez dela matriarkagorik izan baldin eta matriarkagoa ulertzen bada: GIZARTEKO BOTERE EDO INDAR POLITIKO GARRANTZITSUENA EMAKUMEEN ESKU EGOZTEA.

Herriak aipatzen dira, Euskadi sarri

aipatu izan da matriarkadoa ezagutu izan duen herri bezala, baina euskal antropologiari ospetsuek tesi hori frogatzeko argudio eta datorik ez dutela diote.

Estrabon-en aipamenak, alegia, Espainiako ifar aldean matriarkado antzeko botere bereziaz ez dira aski, ezerk ez baitu matriarkadoaren esistentzia edo izanaren teoria sostengatzen eta ez du inork frogatzen.

Etnografiako batzarre ospetsuetan eta ikerlarien artean aipatua izan arren frogatu eta aprobatu gabeko gai bezala moztua eta baztertua izan da. Beraz matriarkagoa edo emakumeen indar politiko eraturik—bere zentzu hertsian—ez da ezagutzen.

Oinordeko

Euskadiri dagokionez, frogaturik

dagoena zera da: Euskaldunen giza bidean, fuerotan ageri da, gurasoen duten indarra. Gurasoen hau da, senar emazteek, biek zuten seme alabei buruz erabakiak hartzeko boterea. Bien artean erabakitzen zuten etxera nor ezkondu. Nor izango zen oinordeko, etxeko familiaren jarraitzaile. Abereen, lurren, etxe eta ondasunen jarraitzaile izandak zuten semea nola alaba. Honek bere semei etxearen izena abizentzat, aipildotzat ematen zien. Senar-emazteen gogokoen, maiteen zena aukeratzen zuten oinordeko. Zaharrena izan ala ez, begiratu gabe. Zaharrena oinordeko, etxearen jabe izate hori, erromatarrek sortua omen da. Duela 300—400 urte, Axularren garaian, abizentzat etxearen izena hartzen zelarik Sarako herrixkan adibidez eta elizako dokumentuetan zera dakusagu: Zenbait haurrek amaren abizena daramala. Hau gauza garbia da. Etxeko oinordekotzat emakumea, alaba aukeratzen zen kasoan gertatzen zela; esan dugun bezala etxearen izena hartzen bait zuten adituratzat.

Erromatarren deretxoan, senarren aitaren abizena behar zen haurrari ipini eta zaharrena aukeratze ohitura atzeritik, lehen esan bezala, sartua da.

Erabaki garrantzitsuenak

Herri mailan inoiz egiten ziren bilkura eta batzarretara, erabaki garrantzitsurik hartu behar zirenean senarra igorri ohi zuten. Nahiz eta emaztea izan etxe eta ondasunen jabea senarra joan ohi zen herriko bilkura eta hantzeko eginkizunetara. Senarraren faltan bakarrik emakumeak parte hartzen zuten, eta kasu honetan bakarrik onhartua izan ohi zen. Behin ezkonduz gero, senar emazte biak ziren etxearen jabe. Abazzen, eta seme bat ukan ondoren, senarra hiltzen baldin bazen, emaztea zen etxearen eta aberastasunen jabe. Senarra hil aurretik ondorengorik ez bazuten beste modu batetara gauzak gertatzen ziren. Beraz egungo legedian atzerakada dakusagu.

Senar emazten eginkizunak berezita zeuden. Gizonak, senarrak, abere lanak. Eta emakumeen esku hegazti, baratz eta etxea izan ohi ziren. Beraz, sexu arauera lanaren zatiketa dakusagu.

Azkenik

Gizaldietan, atzeraka joanez eta asko joanez guzti hau dakusagu. Hemendik zera atera dezakegu: emakumeak, euskal bizi bidean aurrerakadarik franko egin zuela pentsatu arren, euskal emakumeak nahiz ta matriarkagorik ez ezagutu lehen beste status bat zutela.

MURUMENDIKO MARI

anarkisten defentsan

LOS ANARQUISTAS Y LA GUERRA CIVIL EN EUSKADI. LA COMUNA DE SAN SEBASTIAN. Manuel Chiapusorena.

Txertoak argitaratu berria du Manuel Chiapusoren liburu berri bat. Haren izenburua: Los Anarquistas y la guerra civil en Euskadi. La comuna de San Sebastian.

Liburu honek, nahiz bere izenburuak Euskadi aipatu, ez du hemen eman zen gerra osoa aztertuko. Gerra hasi zenetik Donostia hartu arte baizik. Beraz, Uztailaren 17tik Irailaren 13 arte. Epe horretan Gipuzkoa eta Nafarroako mugan gerta ziren batailak eta erasoaldiak aipatzen ditu Chiapusok, ez Donostia erori geroztik eman ziren batailak.

Orain arte Donostia inguruko historia estatu ofizialak erakutsitakoa eta marxistena bakarrik genekien eta liburu honen bidez anarkista baten ikusmirarekin aztertutako historia izango da. Benetan "historia ez ezaguna", nahiz bakarrik CNTren ekintzak goratu eta beste alderdi eta sindikatoak oso gutti aipatu, UGT salbuespena eginik. Indar abertzalerik ez zegoen, CNTko militante honek esaten digunez.

Zalantzarik ez digu uzten Donostiako matxinada zapaltzeko CNTk lehentasuna eduki zuela alde guztietan. Loyolako militarrek Amara Zahar alde-tik Donostiari eraso ziotenean CNTko militanteek uko egin zioten gure Felix Likiniano buru zela. CNTko militante-ei esker Larramendi kale inguruan. Baina ederki argitzen du nola militarrek ihes egin zuten Loyolara Eibartik langileez betetako tren Donostian sartu zenean "su eta gar".

Gero, parlamentariak eta kuarteleko militarrek negoziatzen ari ziren bitartean hau errenditzeko, Likiniano eta Casildaren trebetasun eta ingeniorei esker anarkistak harma guztietaz jabetu ahal izan zuten, komunistak eta sozialistak

arrituta geratu zirelarik.

Behin Donostia faxistetatik libro egon zenean, CNT eta Fronte Herrikoien militanteak Nafarroa eta Gipuzkoaren arteko mendiak defendatzea joan ziren, Likinianoren esana betetzeko asmoz: "Defender los montes para salvar los valles". Defentsa honetan PNVren laguntza eza salatzen du —Priorekin estatutoa negoziatzen — eta Fronte Herrikoia harmarik ez bidaltzea.

Iruni su ematea justifikatuko digu gerra zibil baten ondorio bezala eta etsaiari jakin arazteko ez zaudela prest nolanahi errenditzeko erakusten ziotelarik. Gero Donostia uztea erabakiko dute, nahiz anarkista eta Euzko Indarrekoak azken momenturaino defenditzea nahi izan.

Donostian behin gerra zibila hasirik militarrek, polizia eta guardia zibil batzu errenditu gabe egonarren, Donostiako herria egoeraz jabetzen da. Eskopeta dendar salteiatuak dira errepublikazale polizien aurrean; dirua bezala sindikatoen bonoek balio dute; jantoki kolektiboak antolatu ziren eskoletan eta beste zenbait zentroetan; erre-

formatigietan zeuden neskak askatuak eta gatazkan parte hartzen hasi ziren. Beraz Donostia burjes eta "señoritoa" alde batetan geratu zen; nahiz kalean barrikadak egon bien bitartean jendea hondartzan lasai eguzkia hartzen! Baina guttiak ziren. Ederki uzten digu Madrilgo Gobernuaren jokoa euskaldunekin. Ez zuten behar zen harmarik bidaltzen erreketi eustsi eta erasotzeko. San Martzial mendia defendatzen egon zirenean harma eta egazkin batzu ukan bazituzten, askoz gehiago kostako zitzairen Irun hartzea eta zer esanik ez Donostia penperatzea.

Anarkisten burruka gerra zibil honetan hain esperientzi ederra izanez oso gutti ezagutzen da. Gainera Chiapusok jaunak Donostia erori arte idazten du. Beraz interesgarria izango litzateke Euskadi guztia erori arte anarkistek egin zituzten gauzak jakitea, batipat orain anarkisten teoriak eta praktikak indar berritzen ari direlarik gure artean.

Gauza batek uzten gaitu bete gabe Chiapusoren liburu eder honetan:

LOS ANARQUISTAS Y LA GUERRA EN EUSKADI LA COMUNA DE SAN SEBASTIAN

MANUEL CHIAPUSO

euskalzaletasuna falta nabari dela garai hartako burrukalarai haien artean, edo zaletasun hau ez duela azaltzen idazle honek. Badirudi euskalzaletasuna PNVkoek zutela eta beste denek desnazionalizaturik zeudela. Benetan tamalgarria zaigu, are gehiago Likinianoren euskalzaletasuna ezaguturik; hau izan baita euskal iraultzaile guztien sostengu eta laguntzailea euskal burrukak hildo berriak markatu dituenean. Benetan puntu honetara harrituta uzten gaitu.

Haize libertarioak hedatzen ari diren momentu honetan, aberasgarria da liburu honen mezua!

B. BAKAIKOA

oinharrizko euskara

EUSKALDUN

IZAN NAHI DUTE

Urtea hastearrekin ez zaie Donostiako Deretxoko ikasleei konpondu euskarazko klaseekin duten arazoa. "Junta de Facultad" ik oraindik egin ez denez gero, ez dago onhartua euskarazko klaseetako presupuetua. Ia miloikoa da eta azarotik klaseak ematen ari diren hemezortzi irakasleek ez dute oraindik xentimorik ere jaso. Zer urruti dagoen oraindik Euskal Unibertsitatea.

Iragan ikasturtean baziren ia euskarazko klaseak Donostiako Deretxon; ikasleen iniziatibaz noski. Baina nahiko mugatuak ziren klase hauak. Izan ere, ordubetarik ordubetara ematen ziren eta jende asko ezin zitekeen geratu ordu horietan, kanpoan bizi direlako, e.a. Bestalde, ordurik txarrenak dira goiz guztian klaseetan aritu direnentzat. Lehen eta bigarren trimestreetan ematen ziren bakarrik klase hauak, hirugarrenean denak leporaino ibiltzen zirelako azterketekin. Eta, gainera, irakasleei ez ordaintzeak ere bazuen zerikusirik, horik ez baiziren ondo prestatzen normalean.

Guzti hau ikusirik, 1977-78 ikasturterako klaseak modu hobekoan prestatzea pentsatu zuten. Ikasle, irakasle eta Fakultateko langileen komisio Eragile bat sortu eta lanean hasi ziren. Kurtso bakoitzeko batzarretan hau erabaki zen euskarazko klaseei buruz: astean lau egunetan ematea —astelehen, astearte, asteazken eta ostegunetan—; goizetan hamaikak laurden gutxitatik hamaikak erdietara eta arratsaldean seiak laurden gutxitatik seiak eta laurdenetara izatea klase horik, beraz, klase orduen barruan.

Dekanoak eta irakasle batzuek jarritzen zituzten trabak gainditurik —euska-

razko klaseak ordu horietan emateko beste klaseen orduak aldatu egin behar baitziren pixka bat—martxan jarri ziren goizetako klaseak.

Beste arazo bat ere izan zuten: tokiarena. Izan ere, zortzi aula besterik ez baitago Fakultatean. Eta seminarioak, sala batzu, e.a. klaseetako hartuta ere, ez zegoen nahiko leku osatu ziren 30 taldeentzat. Beraz, 18 taldeetan banatu behar izan ziren, talde bakoitzean ikasle gehiago sartuz, honek dakartzan problemekin. Bestalde, salak, seminarioak, e.a. ez zeuden behar bezala egokiturik —pizarrarik ez...— klaseak emateko.

Dena den, lehen esan bezala, goizeko klaseak azaroan hasi ziren. Arratsaldekoak berriz hil honetan hastekoan dira. Guztira euskarazko klaseetara ikasleen erdiak apuntatu direla esan daiteke.

Dirurik ez oraindik

Baina orain dator beste arazo bat, diruarena. Kanpotik datozen irakasleei hilean 7.000 pezeta ordainduz eta Fakultatekoak direnei 5.000, 907.000 pezeta behar dira irakasleei emateko. Eta normala denez, diru hau Fakultateak jarri behar duela diote irakasleek. Aurrekontu hau eta euskarazko klaseen planteamendu osoaz dossier bat eman zitzaion bere garaian dekanari. "Junta de Facultad" batetan onhartu behar zen eta, hain zuzen, abenduaren 14ekoan. Ez zen horrela egin eta gainera irakasleei ez zitzaion Juntan sartzen utzi —bost ordezkari bakarrik— horretarako lege xelebraren bat ateraz. Ordun greban hasi ziren irakasleak eta horrela jarraitu ziren oporrak arte. Urtea hastean klaseetara itzuli dira berriz baina batzarretan dabilta eta zorioneko Junta hori noiz egingo den zain.

Donostiako Deretxon gertatzen ari den honek ongi erakusten du ez ia Euskal Unibertsitatea, euskara ikastetxeetan sartzea baizik, zer urruti dagoen oraindik. Dena den, badirudi, Deretxokoak beste zenbait tokitakoak bezala, ez daukela euskara bazterrerara uzteko asmotan, ez eta arazo hori inoren eskutan uztekoan ere. Euskazko klaseak ematearen iniziatiba beraiena izan da eta noizbait Fakultateak nahi eta behar horri erantzuteko postura hartuko balu ere, klase horien gestioa, irakasleen kontratatzea, e.a. bere eskutan izatea. nahiko lukete irakasleek.

HIZTEGIA

Aina	: Adina	Erran	: Esan	Lausengu	: Lisonja
Apaila(tu)	: Preparar(ado)	Etzazpi	: Bajera, Sotano	Lengoaia	: Lenguaje
Armiarma	: Araña	Ezakort	: Disidente	Leun	: Suave
Arnaspide	: Arnasbide	Ganore	: Fundamento	Mezu	: Mensaje
Atxilo(tu)	: Detener(-ido)	Gorets(i)	: Elogiar (-ado)	Miaketa	Inspección, Registro,
Ausart	: Valiente, Osado	Gotor	: Robusto	Nehor	: Inor
Berantkorra	: Tardio	Gutxiets(i)	: Despreciar (-ado)	Ohizko	: Tradicional
Bertzela	: Bestela	Heda(tu)	: Extender(-ido)	Onuragarri	: Provechoso
Besta	: Festa	Honda(tu)	: Perderse	Salaketa	: Acusación
Datza	: Yace	Ikuskizun	: Espectáculo	Salmenda	: Grupo
Domina	: Medalla	Iraunkor	: Duradero	Tamalez	: Desgraciadamente
Edozelan	: Edonola	Irents(i)	: Tragar	Torloju	: Tornillo
Eho(tu)	: Tejer (ido)	Islada(tu)	: Reflejar(-ado)	Zabor	: Suciedad
Ehunkoiz(tu)	: Centuplicar(-ado)	Istripu	: Accidente	Zamara	: Basura
Elika(tu)	: Alimentar(-ado)	Jazar	: Perseguir	Zauku	: Zaigu
Eraikidura	: Construcción	Jin	: Etorri	Zentzu	: Sentido
Eraso	: Ataque, atacar	Juje	: Juez	Zinezko	: Verdadero
Erlauntza	: Colmena	Komisartegia	: Comisaría	Zutabe	: Columna, Pilar.
Erraldoi	: Gigante	Latorri	: Hojalata		

hitz bitan hitz bi hitz bitan hitz bi hitz bitan hi

OSPEL, HOZPEL

IBON SARASOLA

"Ospel" ez da inoiz z-rekin idatzi. Hitzaren aldaera guztiak, "nospelel" "nospelel", "ospelel", "uspelel", s-rekin agertu dira beti. Aldaerok, bestalde, ez dute inola h-dun formarik suposatzen. Izan ere, hitzak ez du forma h-dunik inoiz agertu.

Orain, Euskal Hiztegi Modernoan, "hozpelel" forma proposatzen zaigu, "ospelel"-en ordeztu, euskara baturako. Arrazoiak zera da, "hotz"-en deribatua bat omen da delako hitza.

Etimologiarekiko joera hizkuntza guztietan aurki daiteke, delako hizkuntza batasun-bideetatik abiatzen hasten denean. Baina badirudi joera hori ez dela batasun-hauziak erabakitzeke egokiena, ez erosoena. Batasunaren helburua, kultur hizkuntzari oin sendoa ematea besterik ez da. Horretarako jokaerarik bidezkoena, oro har, hitzen aldaeren artean hedatuena eta jatorrena hartzea da. Eta jatorrasuna usarioak eta literatur tra-

dizioak finkatzen du, ez etimologiak.

Bestalde, etimologia zientzia bat da, aurreratu (eta beraz, aldatu) doan zerbait. Ziurtatu eman ziren etimologiak, gezurtatuak gertatu izan dira askotan, hizkuntza guztietan, eta badirudi holako oinarri aldakorrek ez dela hizkuntza batasuna finkatzeko onuragarriena. Hizkuntza guztiak nahiago izan dute batasun "oker" baina eta aldatzen dena baino, azken hau batasunaren helburuaren ukazio hutsa besterik ez baita.

Mila adibideren artean bat jartzeko, Catalanen Renaisensaren garaian, "treball"-en ordeztu, "traball" idazten ziren hainbat idazle delako hitza "trabaculum"-etik omen zatorrela eta. Ordurarte beti erabili zen forma "treball" zelarik, hori hartu zen katalan batuan, "traball" forma "etimologikoa" baztertuz. Urteak pasa ziren eta "treball" ez zatorrela "trabaculum"-etik ikusi zen...

"ELS JOGLARS" ZIGORTUA

"La Torna" izeneko antzerkia: Els Joglars taldeak egina; honen zuzendari den Albert Boadellaren detentzioarekin eta prozesamentuarekin, zentsurak debekatua izan da. Abenduaren 11n eman zioten abisua eta 12an deklaratu ondoren 15ean Barcelonako "Modelo" espetxean sartu zuten. Hemen hasten da, Justizi Militarren histori beltzaren episodio berri bat.

Euskadin topatu ditugu "Els Joglars" taldeko bi lagun eta hauekin mintzatu gara. Hona hemen esan dizkiguten gertakizunen haruntz-kionuntzak.

Obraren izena "La Torna" da. Honen esanahia katalanez hauke da: ogia pixatzerakoan, pixura iristen ez denean eransten zaion zatiari deitzen zaio "Torna". Gaia entzun ondoren, garbi ulertzen da hau: "1974ko Martxoaren 2an, Puig Antich eta Heinz Ches ejekutatu zituzten Barcelona eta Tarragonan. Lehenengotaz asko hitzegin zen, eta oraindik hitzegiten jarraitzen da, politiko bezala hartua izan zelako. Dena bigarrena, arratoi bat bezala hil zen; "preso común" a bezala hartua izan zelako. Dena dela, ejekuzio hau helburu politiko batzuekin egin zen Puig Antichen "torna" izatera iritxiz. Honela herriaren gain konfusioa lor zezaketen, politiko eta "común"aren esanahiak nahastera lortuz". Hau zioten taldekoek, beren antzerkiko manifestuan.

"Els Joglars", 1962. urtean gutxi gora behera sortu zen. Beren lehen irakaslea, Italo Ricardi "mimo" a izan zen. Antzerki obra asko egin dute, "Mary d'Ous", "Alias Serrallonga", "Joc", etab. direlarik garrantzitsuenetarikoa. Lan hauei esker, Estatu Espainoleko antzerki talde prestigiosena izatera iritxi da.

"La Torna" obra, Irailaren 7an aurkeztu zuten, Barbastron (Huescan); on-

doren beste 40 bat aldiz antzestu zuten. Honetarako, zentsura pasatua zuten; "Ministerio de Cultura"ren baimen guztiak eskutan edukiz. Baina bat ez bada bestea, beti irtetzen da norbait, eta oraingoan ere hau gertatu da. Eta, Barcelonako "Capitania General"ak obra debekatu du Albert Boadella prozesatu eta espetxeratu zuten, guardia zibil eta Ejerzitoaren kontrako irainegatik.

Taldekoek diotenez, "kolektibitatean egin zuten obra, Heinzen egoera dramatizatu nahirik, maskara, mimo, keinuzko espresio, etab. erabili genituelarik eta, orain Albertek ez dauka ezer ordaindu beharrik, denok gara arduradunak. Bestetik, guk ez genuen inor irain nahi, guk Heinzek bizi izan behar izan zuena agertzea besterik ez dugu egin".

Gurasoek, espetxean ikusi zutenen, Albertek hau esan zien: "beharrezkoa da Tarradellasek esku sartzeari asuntorik ez izan". Noski, harengandik zerbait espero bazuen, itxaropenarekin jarraitzea besterik ez zaio gelditzen. Tarradellas eta hain hitzeginiko Generalitateak ez badute ezertxo ere egin, aurrerago egingo dutena ere zalantzan jartzen dugu. Hona hemen nazionalitate bat defendatzeko aukeraturakoa (nork?) erakunde baten lana. Ekintzen bidez ikusten da errealitatea eta ez hitz politen bidez. Hauen ekintzen gainetik, antzerki langileek, gogor erantzun dute.

Gertakizun hauen ondoren asanbladak egiten hasi ziren, eta hauetan hartu zen erabakia hau izan zen: aste beteko burruka eratzea. Karteladak, propaganda hedatzea, manifestaldiak, etab. egin zituzten; Abenduaren 22an, berriz, greba orokorra lortu zuten. Hau Estatu guztira zabaldu zen, Canarias, Madrid, Valladolid, Donostia (Santo Tomás gaur), Alde Zaharrean manifestapen ixil bat egin zuten etab. .

Ondoren, lanera berriro itzuli ziren denak, eta saio guztietan, komunikatu bat irakurtzen zuten. Esan digutenez, lehen momentuan bukaera gabeko huelga bat egitea pentsatu zuten, Albert kaleratu arte, baina beste kasu batzutan jarrera honen bitartez gertatu dena ikusirik, beste era batetara moldatu zu-

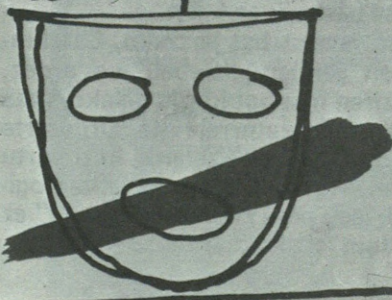
ten.

Alderdi politiko eta sindikato mailan, denek apoiatu dute; CNT izan da indar handiena agertu duena. Beste maila batetan eta egun hauetan Canariasen aurkitzen zirelarik, Nacha Guevara eta Norman Brisky beren aberkideen izenean "Els Joglars"ekoekin alkartu ziren.

Bainan, Albert Boadellaren prozesamentuarekin ez dute aski izan eta taldeko beste bi prozesatu ditute. Zertan geldituko den hau dena ez dakigu, dena dela ekintzak aurrera jarraitzen dira, adibidez, Urtarrilaren 5ean sei orduko jaialdi bat eratu zuten "Els Joglars" taldearen alde.

Norbaitek esan duen bezala: Heinz Ches, Puig Antichen "torna" bihurtu zen bezala Albert Boadella, Moncloako Tratoaren "torna" bihurtu da. Hainbatetik eta hainbat aldiz aldarrikatzen den demokrazia, oraindik ez dela iritsi garbi dago. Zentsuraren kentzea ere diskriminataria gertatu da Estatu Espainolean. Ejerzitoan, betikoek jarraitzen dutela, garbi dago beraz betikoa egiten jarraituko dutela ere bai.

llibertat
d'expressió

urteberri on

Zeharka etzanik bi eskuak izterren arteko epeltasunean gurutzatuz urteko azken gauean ere bakarrik oheratu zinetenoi.

Eta amari ilusioa ez kentzearen hamabi mahatsale azal gogor komedoreko erlojoaren ezkilak markatutako ritmoan jan ondoren, tutean egiteko karten bila altxatu zinetenoi. Urte berri on zoriontsu, bidaia aprobetxatuz pasiloan ezkerrera sartu, eta ezer konkreturik madarikatu gabe, deposito zuriari begira luze eta sakon egin zenutenoi.

Eta erregeen tradizioa hautsiz Olenztzaro egunez jostailuak ekartzearekin ondo egin ote duen pentsatu zuen ama gazteari. Eta egun haundietan lana egiten dutenez— ¿ como paso la noche vieja?— periodistek entrebistatzen dituzten panadero bombero eta poliziari.

Urte berri on.

Aurreautonomiak poztu dituenoi eta poztu ez dituenoi eta aurreautonomia berari. Urte berri on, ikusiko badu-

te, oxijeno tuboaren, muturrean asfixiaren angustia jasan behar izan zutenei, eta agonia forma ez hain dramatikoak suertatu zitzaizkienei, zorionak.

Eta lehendabiziko aldiz nagusien mahaian eseritzeko aukera izan zuten neskato mutikoei.

Urte berri on maioritarioei eta minoritarioei eta Monforteri —zer gertatutu zen azkenean Monforteren zango zaurituarekin?— eta langile desindikatutako sindikatuko dituen sindikalistari. Urte berri on roiloan belarririk garbitzeko denborarik gabe, liburu bat begitatzeko denborarik gabe, beti borrokan dabilzan guztiei, hamarretan Bidasoan, bazkaltzeko Barranquesan, lauretan Ormazabalen, seiretan Izkiñan a por todos los jaialdis, billeras y asambleas. Aberria ala hil.

Zorionak zuri, zorionak zuri...

Eta hiri, nundik nora habil heurre edadearekin oraindik ere material angustiaduna Peine de los Vientos era eramatzen. Hire kareziak, eskuen ukitze furtiboak ibileraren kadentzia apro-

betxatuz eginak. Prevert zaharraren frantsesez dakizkiken bi bertso bakarrak Cet amour si violent si fragile si tendre si desesperé etc. ohizko plan taktiko, estudiatu eta mila aldiz ensaiatua, errepertorio luze eta desmemoriatu batetik kasualidadez atereak bezala, peineak, itsasoak edo bere begiek ebokatu balute bezala errezipiatuak.

Urte berri on Bergarako XX eta behin gehiago, gure konprensio alperrikakoa. Urte berri on prensa libre berriari, eta zorionak goizeroko kafesnearen eta titularrek darioten saporea alsatu ez badigute ere, aurretioko prensak bezainbat ez dituelako zikintzen tintaz eskuak.

Urte berri on Joxe Mari, heurre hiru garren delirium tremens horrek eta sekaderoan pasatako denborak ez ote dik behintzat mundu honetan bizitzeko behar den eta hik betidanik izan dekan ilusiorik kenduko.

Urte berri on Ruth, zauden lekuan urte berri on zoriontsu.

18 urtetik gorakoentzat edo heziketa sufizientea dutenentzat

Berehala ezagutu genuen, nolaz ez genuen ba ezagutuko. Traje sastre diskreto bat urdin iluna dibujo fin batekin linea zuri bertikaletan, brusa lepo camiserioan zabaldua, urrezko kate fin bat kolganterik gabe inguruan, renard argenté baten guritasun leña besotan. Perfume penetrante baina freskoa. Kolonia normal baten itxuraz oharkabea pasa nahi duten Balenciagaren bat. Oinetako takoi luzeetan altxatzen den figura luzea. Blue jean, campera eta Indiako trapoen gainetik gure gizontasunaren alderik ustelenak adoratzeko duen charme diskreto, baina xarmanta. Gal gaitzakeela dakien begirada nagia, bekain luzeen tartetik, irtetzeko ere nagiegia. "Lui" debekaturen baten orrialde satinatuetan, hanka kurboeta-

ko mueble artean, lanpara laranja koloredunen argitasun epelean, begiak nirrotuz piano baten gainean abandonaturik legokeen bezala sexoa erdizkutatzeke erabiltzen zenuen eskuari begira, deskubritu zinugun imajina, geroztik gauero ametsetan berriztatu duguna.

Besoak gorputzaren luzaroan zintzilik, pozaren, tristeziaren eta batez ere gogaitasunaren mugan ezartzen dakizun irrifarraren zai geratzen gara. Gure ondarena izango zarela badakigu ere, zure jostailuak izateaz pozik.

Zure begi nabarrak.

Zure azal leuna makilajea ez deskonpontzeagatik masaila eskaintzen diguzunean ezpainekin lastan baten keinua eginez. Gure besoak zure gerriaren bila zure kadera gainetan gero, beige kolorez

adibinatzen dugun zetazko barren gonan iriztatuz, zure berna bat atzera altxatzeko mugimendu estudiatua Paramountheke filmetan mila aldiz ikusia. Zure iztararren karezia esaktoa bizkarrean jarritz murmurio beroa, mila eratan interpretatu daitekeen doinuaz jantzia gure izenak esaten dituzunean.

—Ramon...Koldo...

—Aurreautonomia...etorri zara azkenean, we love you, we love you— esatea lortzen dugu geure negarra bere bular artean izkutatuz eta atzeko patrikan karnetak eta diruak segitzen zuten konprobatuz Aurreautonomia bezalako emakumeen besoetan prekaizio guztiak gutxi baitira.

claudia cardinale sekuestratzeko plan izkutua

Betiko kioskoan egin genuen topo:
—Aspertuta negok astea gaizki bukatzez.

—Neroni ere halaxe negok.

Urtea behintzat ongi bukatzea erabaki genuen. Barcelonara stohez. Marinela konturatu gabe kolatu, eta bodegetan izkutatu ginen polizonak bezala. Ontziak peregrinazio bat zeraman Erromara. Ahaleginak egin genituen neska zahar aflijituren batek kamarotea konpartitzeko faborea egin ziezagun, baina alferrik.

Eta Venecia (Benetzia) jo genuen. Marco plazan, kafetegi batetan genuen

zita, badakizue, Historia del Arteko apunte guztietan izendatzen den Piazza San Marco, usoena eta hori. Ba horretan. Campari bana hartu eta terrazan eseri ginen. Hamar minutu barru, Giancarlo eta Guido ageri ziren, eta santo y seña egin ziguten.

—Calabria e un bello pais.

—Con tuto il respeto, Euskadi e piu bella.

Alfa Romeo sport batetan sartu gintuzten karabinierien begirada zorrotzen pean eta hantxe abiatu ginen zoramenezko abidan. Ordu erdian iritsi ginen: txalet zuria, ondartza partikula-

rra, eta han, terrazan, zetazko soineko hestu eskotedunarekin eskuak gureganantz luzatuz, Claudia, Claudia Cardinale.

—Caro Brunello! Paolo, il mio amore!

Irakurle azkarrak somatu ahal izan duenez, hoiek dira gure izen gerrakoak, zenbait erreportai egiteko eta leku berezitan infiltratzeko guztiz beharrezkoak. Musuka ito gintuen ia, eta ondartzan barrera pasiatuz Euskadin elkarrekin pasatuko garaiak gogoratu genituen. Claudia oso interesatua eta kezkatua ageri zen euskal zinemaz eta aurreautonomi esta-

tutoaz. Claudiak gu ezagutu gintueneko pasadizoa oroiterazi zigun, eta negar pisa bat ere egin zuen.

—Non posso oblidar la vostra imagine!

Claudia exajeratu xamarra da, odol mediterraneoaren eraginez beharbada. Gu kantari hasi ginen bikote molto koherentean.

—Sapore di mare, sapore di te ...

Eta urreneko eguzkiari begira geratu zen; haren begi handiek Euskadin maiteminez utzitako amodio ezinezkoa edaten zuten. "Ah, l' amore" murmuriatu zuen. Etxeratu ginen eta afariari azken ukituak egin genizkion. Gonbidatuak etortzen hasiak ziren.

—Notte caldissima izango diagu, Brunello.

—Kontuz Paolo, bihar martxa egin behar diagu eta.

Hasi zen kotilona, irentsi genituen mahatsak, larru gorritan mainatu ginen ondartzan... Hernaniko erromerietako entrenamenduak ez zuen asko laguntzen bakanal hartan. Aberriaren pabeloia ez genuen oso gora utzi akelarre demostrazio bat egitera behartu gintuztenean. Baina itxuraz juergan bagenbiltzan ere, ez genuen Claudia beti bistatik kentzen. Ederra dela Claudia. Ordubiak aldera bi tipo arraro inguratu zitzaizkion, eta ez zutela pakean uzten. Oso maña zatarrak erabiltzen zituzten, "Bella ragazza", "segnorina Claudia" eta antzekoak.

Halako batetan Claudiak berak deitu gintuen. Joan ginen prekauzio osoarekin eta edozer kontinjentziarako prest.

—Begira, hemen presentatzen dizkiuzet zeuen bi herritar.

Bueno, han harmatu zena ez da xamurra kontatzen, pelea egundokoa izan zen, eta errekurtsio guztiak erabili behar izan genituen pareja hura menderatzearen, baina azkenean nagusitu ginen. Eskuak lotu eta goiko gela batetara eramane genituen interrogatzeko.

Lehen peskisetatik atera ahal izan genuenez eta beraiek konfesatu zuten (bortxa piska bat egin ondoren), Claudia Cardinale sekuestratzeko agindua zeukaten, eta horretara joanak ziren. Euskadira ekartzeko asmoa omen zuten.

Baina, nortzuk ote dira personai hauek, galdetuko du irakurle azkarrak. Ba, izenak badakizkigu, haien identitatea frogatua dugu, eta Zeruko Argiako zuzendaritzak ez argitaratzea gomendatu digu eskandalo nazionala izan daitekeelakoan, baina irakurleari aurrera geniezaioke Euskadin aspaldin kokatutako ordena erlijioso batetakoak direla.

Baina, zein ote zen sekuestroaren mobila eta nolako reskatea eskatu nahi ote zuen ordenak, galdetuko du irakurle azkarrak. Ba bi ajenteek deklaratu digutenez, telefonista bezala eduki nahi omen zuten Claudia, bere terziopelozko italieraz Batikanoarekin konferentziak jartzea errazago izango zutelakoan. Ha-

la deklaratu dute, baina guk ez diegu baxterekin sinesten komentuko zentralitarena eta hori guztia, eta beste pasada bat eman beharko diegu.

Datozen asteotan, interrogatorioetan konfesatu ahala argitaratuko dizkizuegu jendaila peligraso hauen deklarazioak.

Ah, Claudia ezin zordunago sentitzen zen gureganako, eta San Sebastian egunerako Donostira gonbidatu dugu. Ahaleginak egingo omen ditu etortzeko, baina badaezpada ere, zenbait eskual politiko ezaguni eskumuinak, go-raintziak, musuak eta besarkada emateko enkargatu zigun. Agindua diskretuki betetzen saiatuko gara, Juana Bixenta Olabe enteratzen baldin bada larru xamar ibiliko baitira.

Jakin nahi genuke Nafarroan erreferenduma irabazten ez badugu zer gertatuko den Goizuetako herriarekin. Zeren guri, egia esan, Artajona Euskadi izatearen arrazoin historikoek eta ekonomikoek ez digute tilin haundirik egiten, baina Goizuetara larunbatero joaten gara afaritarra eta larunbatetan Euskadin ez afaltzea ez dugu sekulan onartuko. Ea ba norbaitek soluzio bat ematen dion Goizuetakoari, eta aguro.

Berriz ere Telesfororekin. Hau eta ni ere ez gara espainolak. Eta hirurok erreferendum bitartez konsulta gaitzela eskatzen dugu. Euskaldunetz gainera beste gauzaren bat izatekotan, suekoak izatea erabaki dugu oso bistan dauden arrazoinak direla medio, adibidez, suekak, zeren la española cuando besa si que besa eta nahi duten guztia baina suekak direla, zera. Eta ojo, zeren Monzonek eta hirurok frente bat egiten badugu —hemendik Malazaraino behintzat— sindikalak joan daitezke piktura. (Zer esanik ez espero dugun bezala Laja eta Landakanda ere batzen bazaizkigu).

Trintxerpen barrera pasatzen bazarate eta begiak erne badituzue, ikurrina pare bat ikusiko duzue lantegi pabeloieretatik zintzilik. Lantegiak Ascorreta eta Lasa dituzue, itsasontzien erreparazioetan bereziak. Jakin behar duzue, baita ere, ikurrina jasotzeko erabakia langile asanbladak hartu zuela, bietan.

Berriz ere odola. Odol guztiek —venga de donde venga ere— ez dutela usain berdina. Ez digute trago berdina pasarazten behintzat.

Zein porru klase erre behar ote da ezkerreko indizea maizkulu teklara gainean jarri, eta BASTA YA betiko leloa izkribitu ondoren kafeletoa hartu eta futbolaz jarduteko. Ostiko bat potroetan jaso eta albiste periodistiko edo desestabilizazio terminotan edo auskalo nola hostias sentitzeko. Guretzat ostiko bat potroetan.

GEU gara gure buruaren kritikorik zorrotzenak, besteenak baztertu gabe, eta geure lanaren balantzeak ez gaitu asko liluratzen, saioan alderdi guztiak txarrak izan ez badira ere.

Gure desonestitatea ez du inork demostratzerik izango.

Baina replanteamendua lanean eta lanaren bitartez egitearen aldeko gara, eta hurrengo estetika entrebista-sail bati ekingo diogu. Aberazertatzen dugun.

RAMON SAIZARBITORIA
KOLDO IZAGIRRE

Sortzaileon horrialdea

Hona hemen aste honetan 11 urteko mutil-neska kuadrila baten "bertsogintza":

Buruan dut zorria
ijituak ekarria
eta nire aurpegi gorriak
zirudien orria.

J. OIARBIDE

Nire buruan dago zorria
eta odola ateratzen zait gorria
lehortzeko behar dut orria
Pariseko izebak ekarria

IMANOL MOZO

Buruan dut zorria
ta blokean orria
neure arkatza gorria;
Ez badu konkordatzen
nire txorakeriak
burutik ekarria
jo ezazu buruz harria.

J. ATORRASAGASTI

Nik daukat bloka gorria
zure dendatik ekarria
blokeko orriak
dauka zorria

M.K. ALZUGUREN

Zuhaitzean dagoen orria
nire amaren mantala
bezalakoa da gorria
han dagoen zorria
baserritik ekarria

J.R. LEGORBURU

Nire etxea da gorria
buruan daukat orria
etxe ondoko orria
haizeak lehen ekarria

J.M. SISTIAGA

Pertsonen buruko zorria
zorriak odol gorria
zuhaitzak orria
udaberriak ekarria

NATALE IBARROLA

Zuri ikusi ditzut
erortzen zorria
zuhaitzei udazkenean
bezala orria
kolore gorria
nire etxetik ekarria

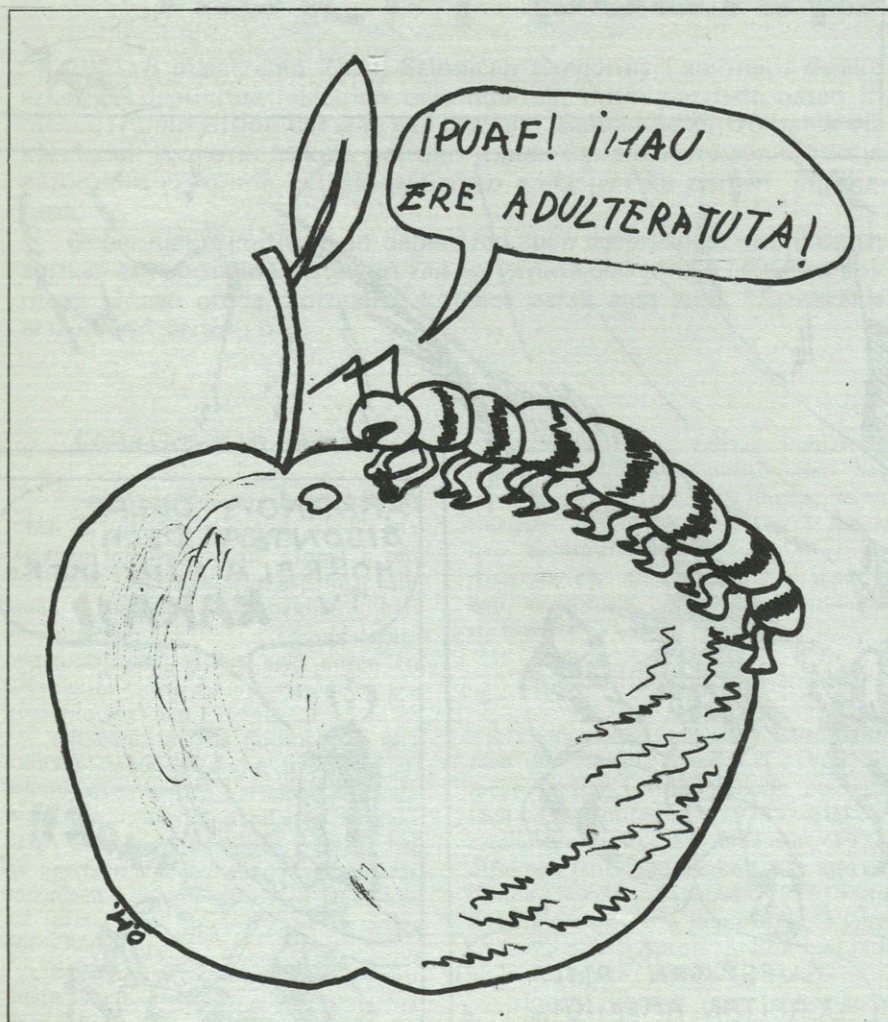
ARANTXA OLASAGASTI

Nik badaukat jertsei gorria
nire amak Londresetik ekarria
nere txakurrari jantzi diot
tapatzeko zorria
txakurrarekin joan nintzen
zuhaitz azpira eta
han erori zitzaidan orria

ESTER FRAILE

Zakur baten gainean dago zorria
harraska ta harraska
atera zaio odol gorria
zorria erori da eta
jaten hasi da orria
berak zuhaitzetik ekarria

IÑAKI ZABALETA

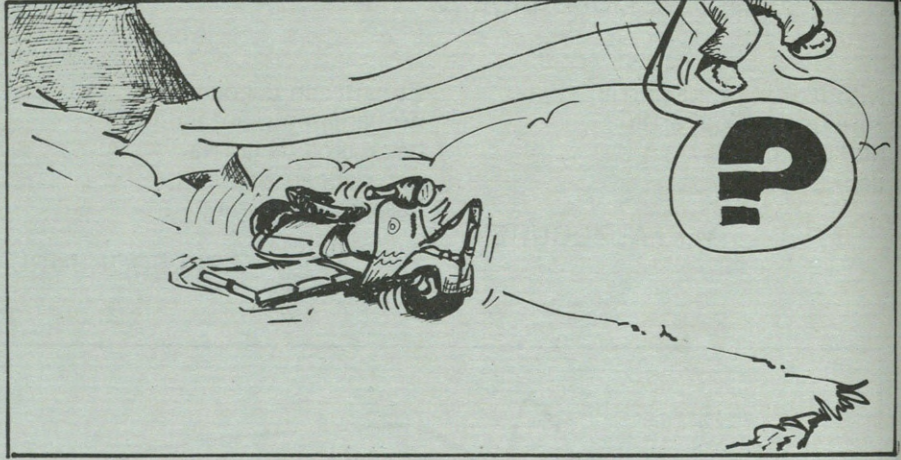

erdi-putz

EA! ERAGINGAILU
BERRI HONEKIN

BATEZ ERE!
BURUA EZ
OKERTU...

OUFA!!

SUPERMAN ALA
KAPITAN AMERIKA...
NOR OTE NAIZ ??

ARRANOA DELA...
BISONTEA DELA...
HORRELA EZIN IKER-
TU... **KAKA!!**

TXOK!!

HILKETA POLITIKO BAT(Z)

1963ko maiatzaren 22an, Salonican Gregorios Lambrakis delako ezkertiar deputatua hil zuten eskuindarrek, mitin pazifista baten irteeran. Trafiko istripu bat izan zen ofizialki. Baina juze zintzo batek eta kazetariak ikerturik hilketa politiko baten haria aurkitu zen : eskuin muturreko erakunde bat eta poliziako anitz jerarka zeuden inplikaturik.

Gobernuak dimititu egin behar izan zuen desprestigio publikoaren aurrean eta oposizioa iristen ari zen gobernura elektoralki. 1967ko apirilaren 21ean ordea, koronelen kolpeak estali egin zuen "Lambrakis arazoaren" arrasto oro.

Costa Gravas-en filmea

Vassili Vassilikos idazlean Z delako ("bizi da" grekera zaharrez) nobela idatzi zuen hilketari buruz. Honetan oinarriturik Jorge Semprun espainiar esilatuak (ospetsu azkenaldian bere autobiografia eskandalagarri oportunistagati) gidoia egin zuten eta Constantin Costa Gravas zuzendari grekoak filmatu zuen 1968an.

Filmearen mezua faxismoaren salakuntzan datza. Estatuko aparatoan eta eskuindarren arteko harremanak isladatzen ditu ezkertiar pazifisten aurkako haien erasoetan. Eta egia, oinazez baina agertzen denean ere situazioa erasotzaileen kontrolpean dago. Demokrazia formal ahul baten atzean diktadura gotor bat dago.

Egitura narratibo poliziako-dokumentalista bat du. Bere denuntzia helburua betetzeko, lengoia aldetik oso erraza da filmea. Azken batetan, egitura aldetik ez du zine ohizkoerekiko deus aldatzen.

Edozelan ere, egitura komertzialaren barneko zine politikoaren has-tapen bezala hartzen da Z filmea, eta harrezgero ere Gosta Garavas-el jenero hau asumiturik rrezgero ere Costa Gravas-en jenero hau asumiturik joera honen aitzindaria izan da.

Zine politikoaren polemika

Costa Gravas ukazioz autodefinitzen den zinegile bat da. Z. (1968) filmean greziar faxismoa ukatu eta salatzen du. Confesion (1970) delakoan estalinismoa. Estado de Sitio (1972) delakoan latinoamerikako USAr inperialismoa. Sección Especial (1975) delakoan bigarren gerla mundialeko Vichyko errejimena. Autore politiko negatibo bat da beraz (zentzu honetan).

Honen filmeak oso polemikoak izan ohi dira. Batez ere Z eta La Confesion. Bata bestearen ondoren egiteak eskandalo handi bat sortu zuen giro intelektualetan. Lehenan salatzen zuen

faxismoa eta bigarrean salatzen zuen estalinismoa, situazio hartan, zaku berberan sartzen omen zituen. Christian Zimmer-ek, esate baterako, bere CINE & POLITICA liburuan zera dio bioi buruz: "...benetako filme politikotzat agurtu ditu prentsa burgesak. Hala ere, ideologiak politika erabat gaiztotzen dueneko adibideak direla uste dugu".

Hau alde batetik egia da: Z distantziatzioz despolitizaturik geratzen da eta La Confesion boterearen aldeko harma bat bihurtu da sarri. Espainian, gainera Z orain arte debekaturik mantendu dutelarik La Confesion antikomunismoa predikatzeko erabili du botere frankistak. Honela, filme politiko antizanpatzaileok sisteman integraturik gelditu izan dira. Eta ziudadanoen "kontzientzia onaren bazkalekuak ohi dira.

Bestalde, lengoia zinematografiakoaren arazoa dago. Lengoia tradizional-poliziakoak erraztu egiten du konprentzioa eta zine politiko orok duen helburu pedagogikoa birtualizatzen du. Baina, ordea, bere integrakortasuna ere aldekatzen du. Zeren eta zine iraultzaileak, contenidoak erabat aldatu nahi baldin baditu lengoia ere aldatu beharko baitu derrigorrez.

Bukatzeo, beraz, ene ustez, pelikula interesgarri bat da, berantkorra izan arren. Egitura komertzialen barneko zinemagintza politikoaren produkto gorenetariko bat da. Eta, gure egoera dela medio indetifikatu eginen dituzuguan hangoa eta hemengo.

JOSEBA SARRIONANDIA

URTARRILA · 15/22

LIBURUAK

EL NACIONALISMO VASCO. Beltza. TXERTO. 334 or., 250 pta.

Laugarren argitalpena (lehen eta hirugarrena MUGALden, bigarrena eta hau TXERTOAn); dato honek esaten du zerbait Beltzaren liburu honek izan duen arrakastaz. Gainera, Durangoko Azokako Gerediaga saria irabazi zuen 1976an eta Gipuzkoako Liburu Azokako Euskadi saria urte berean. Oraindik irakurri ez dutenek, har bezate kontutan.

EUSKALERRIA, GEOGRAFIA/HISTORIA, Iñaki Goikoetxea-Edorta Kortadi. GERO. 53 or. Liburuxka oso atsegina, bai hizkuntza eta gaien tratamenduaren aldetik —Iñaki Goikoetxeak idatzi du— eta baita marrazkien aldetik ere— hauk Edorta Kortadirenak dira—. Hori bitartez haurrek ezagutu ahal izango dute euskal geografia-historia, Kro-Magongoen garaitik hasi eta egungo arrantzako-portuak arte.

TEJIENDO HISTORIA. Fr. Jose Ignacio Lasa. SDA. GUIPUZKOANA DE EDICIONES Y PUBLICACIONES. 631 or.,

380 pta.

Aita Lasak ongi ezagutzen ditu Gipuzkoako artxi-boak. Horietan jasotako datoez makina bat artikulua argitaratu du frantziskotarren ARANZAS aldizkarian. Lan horien bilduma dugu liburu hau. Bertan, Gipuzkoako azken mendeetako historiaren hainbat zati aurki daitezke.

GUERNICA, Pablo Picasso, textos de Juan Larrea. CUA-ERNOS PARA EL DIALOGO. 185 or., 1.500 pta.

Picassoren "Guernica" analizatzen du hemen Juan Larreak sakonki, bere esanahia azalduz. Ongi ezagutzen du koadroa bilbotar poe-

ta honek, egunetik egunera ikus baitzuen Picasso pintatzen. Azalpenari laguntzeko Picassoren lan ugari eta arte unibertsaleko beste zenbait obraren irudiak ere ematen dira.

EROTISMO VASCO, Rafael Castellano. LUIS HARANBURU Col. HEMEN. 207 or., 350 pta. Rafael Castellanak —"Faleté" BERRIAK zenean eta liburu honetan— euskal erotismoa sartu du, edo sartu nahi izan du behintzat. Izan ere, nork ote daki zer ote den euskal erotismoa? Gertakizun bitxiak, txisteak,... kontatzen dizkigu, arinki, Reinaldo eskultoreak marrazkiz laguntzen diolarik.

RINCONES DE GUIPUZCOA, Luis Pedro Santiago. TXERTO. 138 or., 275 pta; Luis Pedro Peña Santiagok EL DIARIO VASCO-n eskaini ditu herrietako erreportajeak, batez ere historiari eta tradizioari begira. Molde horretako sail bat bildu da liburu honetan. Irakurtzeko atseginak dira eta inguruan ditugun bazterretaz beti erakusten digute zerbait berria.

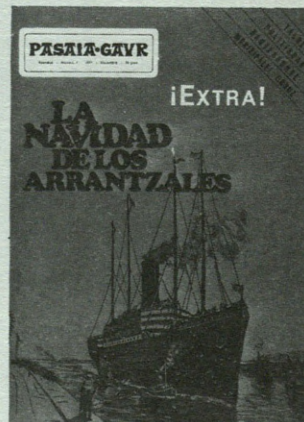
ALDIZKARIAK

HERRIA ZUTIK. ElAren aldizkari berria dugu hau. Lehen zenbakia LABen problematikari zuzendua dago. Sindikalismo iraultzailea, nagusiekin negoziatzia, lantegietako komiteak, hauteskunde sindikalak eta langileen autoorganizazioa dira ukitzen dituen gaiak.

PASAI A GAUR. 7 zenbakia. 1977ko abendua. 75 pta.

Ora in bete du urte PASAI A GAURek eta geroz eta hobeto jarraitzen duela aitortu behar. Gai askok dute sarrera zenbaki berezi honetan: Pasaiako berriak. Euskadiko Éma-

kumeen Topaketak eta Isabel Gutierrez buruz artikulatu bat, alderdiak hauteskunde municipalen aurrean. Molino errearen historia —Koldo Izagirre kontaturik— ekologia, Moncloako paktoa, autonomia, artea eta kultura...

ARDATZ -0 zenbakia. 1977ko azaroa.

"Nafarroako" —beraiek komilarik gabe jarri dute— Unibertsitateko ikasle talde batek egiten du ARDATZ Euskal unibertsital barrutiari eskainia dator zero zenbaki hau. Euskal Unibertsitate bat izateko ahaleginak historian zehar eta gaur, Nafarroa Euskadirekin bat izateko ahaleginak historian zehar eta gaur, Nafarroa Euskadirekin nola dagoen loturik, eta ondorioz, Nafarroa Euskal Unibertsital Barrutian zergatik egon behar duen eta "Nafarroako" Unibertsitateari, kritika bat eskaintzen dizkigu. Nahiz eta bitarteko izugarririk ez izan aldizkari txiki honek itxura aldetik oso polita da. Baina euskaraz dakien mekanografoaren bat aurki dezatela gure hizkuntzako testoak pasatzeko.

ALDIZKARIA, Beasaingo ALKARTASUNA Lizeoko BUPeko ikasleak.

"Gure zainetan baikenuen premia, hona hemen gure **ALDIZKARIA**" diote, azale-

an. Lizeoko martxa, gazteen arazoak, emakumeenak, EIA eta ELAren elkarriketa bana, nekazari eta arrantzaleetaz, poesiak, irudimenezko lanak... Bizitasuna nabaria da lanik gehienetan. Baina gehixeago zaindu beharko dute imprimitzea, orrialde batzu irakur ezinak baitira.

DISKOAK

GABONAK, HERRIKO JAI-AK. JUPITER-OTS. LP.

Alde batean **OSKARBIK** kantatutako gabon kantak eta bestean txistu, alboka, txirula, etabarrez jotako euskal musika jasotzen ditu disko honek. Luis Bandres eta Ansola anaiak txistuarekin. Arze anaiak txalapartarekin, ARGIA taldea, Laja eta Iturbide trikitilariak, Etchaun txirularekin, eta L. Bilbao eta

M. Aldeiturriaga albokarekin ditugu bigarren alde horretan jotzen dutenak. Diskoaren azala Sigfrido Koch argazkilariarena da. Badirudi diskoa kanpo-koentzat gehiago dela bertakotzat baino, dena erdaraz baitator, eta euskaraz dauden hitz bakarretan "IRRINTXI" irakur dezakegu "IRRINTZI"ren orde.

EUSKAL KORAL MUSIKA. Biotz Alai. COLUMBIA. LP.

Juan Jose Gainza zu-zendaritzapean Algortako BIOTZ ALAI abesbatzak Guridi, Garbizu, Escudero, L. A Aranburu etabarren kantak eskaintzen dituzte.

HERMANOS LIZARRAGA. COLUMBIA. LP.

Nafarroa hurbildu nahi badugu jotak ere entzun behar noizbehinka behintzat, eta disko honek hori eskaintzen digu hain zuzen.

KANTALDIK

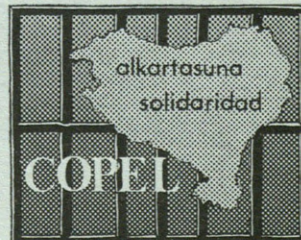
ULIAko Hauzo Elkarrekin antolatutako, bi jaialdi izango dira hauzoko gau-ekolaren alde. Lehen hilaren 14ean, "Corazón de María"n, ilunabarreko 8etan; Idoia eta Kaia, DENONTZAT hirukotea, Aitor Badiola eta Xikerrek parte hartuko dute. Bigarrena hilaren 15ean izango da, "Principal" antzokian, goizeko 11,30etan; Gorka Knör eta ESKOLA dantza taldea izango dira bertan.

ZINEA

ZESTOA II. Euskal Zinema Amateur Topaketak. urtarilaren 12tik 15era. Lehen hiru egunetan iluntzeko 8,45etan izango dira saioak. laugarrenean, goizeko 11,30etan, ELIZ ONDO zinemaren. Azken egunean, gidoi topaketaren erabakia eta zinema topaketako sari banaketa izango dira. Egun bakoitzean emango diren filmak jakiteko, ikus esku-programak.

ETA BESTE

emakumea bertsolari mailan

Nortasun baten jabe izaten
Ez da erraza munduan
Emakumeok eskubide hau
Galerasoa genduen
Naiz ta pertsoa sentitu izan
Edozein gizon moduan
Ez gara ezer herri problemak
Atonduteko orduan.

Emakumeen etorkizuna
Landu beharrean gaude
Borroka daigun eskubide ta
Sendi batasunen alde
Pake bidetik ez dator inor
Ezer emoten debalde
Agindu gura nahaste honetan
Bada gizon aina talde

Bizi iraultza, giza arduran
Kulturaren indarrian
Gure bihotz ta almen guztiaz
Parte harturik herrian
Herri sustraia lore daitezen
Batasuna Aberrian
Euria bezain onuragarri
Izan gaitezen lurrian

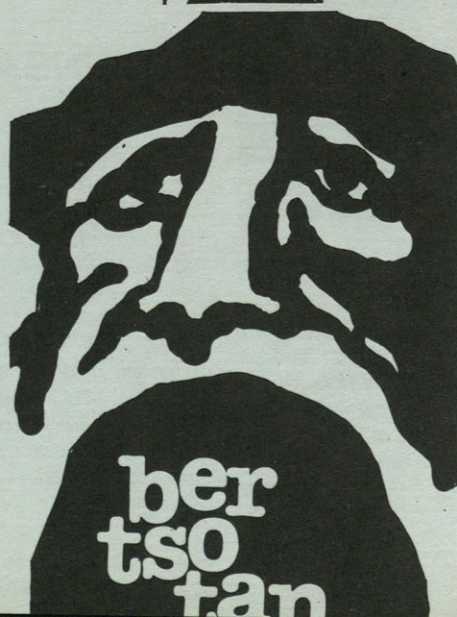
Euskal herrian jaioak gara
Eta bertan gara bizi
Sendia eta herri-ekintza
Alkartzen gaitezen hasi
Ohitura, kultur, eta iraultzan
Pertsona libre lez, hezi
Maila denetan parte harturik
Euskadirentzat berezi.

Euskal Herriko emakumetan
badira hainbat langile
Heuren exenpluz aina bihotzez
Lan on, askoren egile
Heuren lanagaz herriarentzat
Aberastasun emaile
Emakumetan ez-jakin ordeztatu
Kultur egarri sortzaile.

Heuren artian Itxaro Borda
Lapurdiraren izarra
Herri arduraz bertso kantuan
Plazaratu den bakarra
Bertsolai mailan emakumeen
Nortasuna eta indarra
Euskadin zehar kanta egizu
Kendu herriko negarra.

Bizkaitar emakume bat nozu
Bihotzetik dautzut agur
Bertsolari lez plazetan zehar
Zabal aritzaren ezkur
Pertsona legez nortasunagaz
Landuz gure jaiotza lur
Bereak dituen eskubideak
Emakumeari bihur.

LIBE

ederrak bezain egokiak

Gaurko sukaldea ez da garai batetako gure amonek beren kuzinaketak egiten zituzten, usaitu eta keez estalitako leku desegoki baten antzekoa.

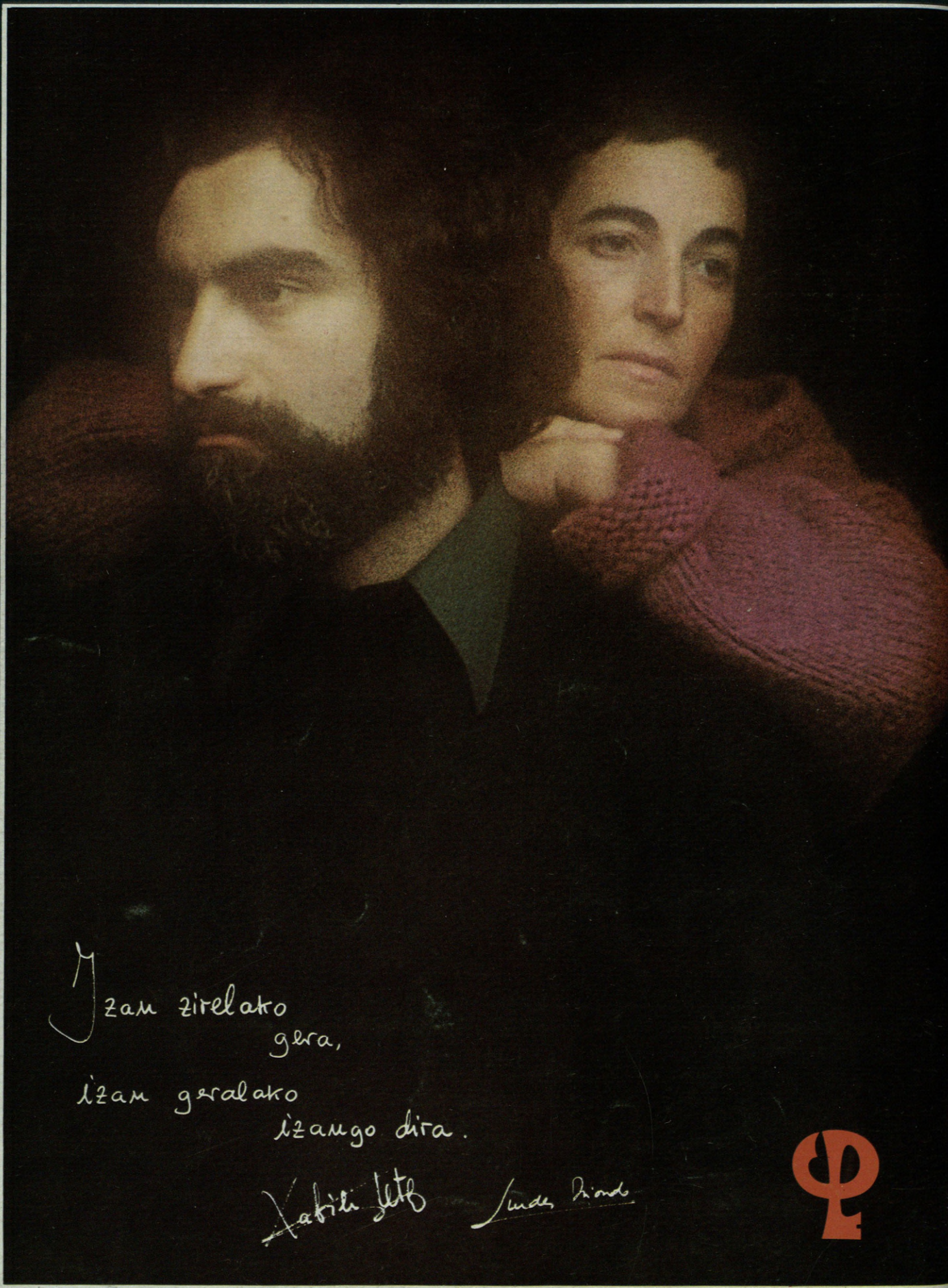
Gaur garbitze errezeko toki egoki bat da. Gauza bakoitzak bere apala du, eta familiak bere bizitza leku apain eta atseginean dagi.

YANY-k, bere era askotako modelo eta koloreen bidez, sukaldea atsegina ezezik, lanerako eroso izaten ere lagundu du; eta bere sukalderako erredizak ederrak ezezik egokiak izan arazten salatzen da merkatuan diren azken hitzeko lagungailuak erruz erantzirik.

MUEBLES DE COCINA

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

J
zan zirelako
gera,
izan guralako
izango dira.

Xabier Lete Lurdex Iriondo

